

Octavian Goga | POEZII

Octavian Goga

POEZII

MINERVA

Prezentul volum reproduce selectiv texte din ediția:
Octavian Goga, *Ne cheamă pământul*, Editura Minerva, București, 1970
BPT nr. 280

Postfață de Romul Munteanu

Copyright © 2016 Minerva,
pentru prezenta ediție

Editura Minerva s.a. • Redacția și sediul social:
B-dul Metalurgiei nr. 32-44, cod 041833,
sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38
tel: (021) 461.08.10/14/15; fax: (021) 461.08.09/19
e-mail: office@edituraminerva.ro; office@megapress.ro
Departamentul desfacere: tel: (021) 461.08.08/12/13/16;
fax: (021) 461.08.09/19; e-mail: desfacere@edituraaramis.ro

Ne puteți vizita pe:

www.edituraminerva.ro
www.megapress.ro

Redactor: Iuliana Voicu
Tehnoredactor: Carmen Diana Mateescu
Corector: Gabriela Ilincioiu

Tipărit la MEGApres

ISBN 978-973-21-1020-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GOGA, OCTAVIAN

Poezii / Octavian Goga. - București : Minerva, 2015

ISBN 978-973-21-1020-1

821.135.1-1

POEZII

RUGĂCIUNE

Rătăcitor, cu ochii tulburi,
Cu trupul istovit de cale,
Eu cad neputincios, stăpâne,
În fața strălucirii tale.
În drum mi se desfac prăpăstii,
Și-n negură se-mbracă zarea.
Eu în genunchi spre tine caut:
Părinte,-orânduie-mi cărarea!

În pieptul zbugiumat de doruri
Eu simt ispitele cum sapă,
Cum vor să-mi tulbure izvorul
Din care sufletul s-adapă.
Din valul lumii lor mă smulge
Și cu povața ta-nțeleaptă,
În veci spre cei rămași în urmă,
Tu, Doamne, văzul meu îndreaptă.

Dezleagă minții mele taina
Și legea farmecelor firii.
Sădește-n brațul meu de-a pururi
Tăria urii și-a iubirii.
Dă-mi cântecul și dă-mi lumina
Și zvonul firii-ndrăgostite,
Dă-i raza soarelui de vară
Pleoapei mele ostenite.

Alungă patimile mele,
Pe veci strigarea lor o frânge,
Și de durerea altor inimi
Învață-mă pe mine-a plânge.

Nu rostul meu, de-a pururi pradă
Ursitei maștere și rele,
Ci jalea unei lumi, părinte,
Să plângă-n lacrimile mele.

Dă-mi tot amarul, toată truda
Atâtor doruri fără leacuri,
Dă-mi viforul în care urlă
Și gem robiile de veacuri.
De mult gem umiliții-n umbră,
Cu umeri gârbovi de povară...
Durerea lor înfricoșată
În inimă tu mi-o coboară.

În suflet seamănă-mi furtună,
Să-l simt în matca-i cum se zbate,
Cum tot amarul se revarsă
Pe strunele înfiorate;
Și cum sub bolta lui aprinsă,
În smalț de fulgere albastre,
Încheagă-și glasul de aramă:
Cântarea pătimirii noastre.

Luceafărul, Budapesta,
1 septembrie 1905

PLUGARII

La voi aleargă totdeauna
Truditu-mi suflet să se-nchine;
Voi singuri străjuii altarul
Nădejdi noastre de mai bine.
Al vostru-i plânsul strunei mele,
Creștini ce n-aveți sărbătoare,
Voi, cei mai buni copii ai firii,
Urziți din lacrimi și sudoare.

Cu mila-i nesfârșită, cerul
Clipirii voastre-nduioșate
I-a dat cea mai curată rază
Din sfânta lui seninătate.
El v-a dat suflet să tresară
Și inimă să se-nfioare,
De glasul frunzelor din codru,
De șopot tainic de izvoare.

În coapsa grăitoarei miriști
Devreme plugul vostru ară;
E primăvară pe câmpie,
Și-n ochiul vostru-i primăvară.
Blând tainele vi le desface
Din sânu-i milostiva glie,
Căci toată floarea vă cunoaște
Și toată frunza ei vă știe.

Purtați cu brațele-amândouă
A muncii rodnică povară,
Subt strălucirea-nlăcrimată
A dimineților de vară.

Și nimeni truda nu v-alină,
Doar bunul cerului părinte,
De sus, pe frunte vă așază
Cununa razelor lui sfinte.

A voastră-i jalea cea mai mare,
A voastră-i truda cea mai sfântă,
Stăpânul vitreg vă lovește,
Când cerul bine-vă-cuvântă.
Dar dacă-n schimbul pâinii voastre,
Piticul vă plătește fiere,
Îndurător v-ascultă Domnul
Și vă trimite mângâiere.

Când doarme plugul pe rotile,
În pacea serilor de toamnă,
La voi coboară Cosânzeana,
A visurilor noastre doamnă.
Vin crai cu argintate coifuri
Și-n aur zânele bălaie:
Atâta strălucire-ncape
În bietul bordeiaș de paie.

Frați buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolți albastre,
Sfințiți cu roua suferinții
Țărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde-n umbră
Plâng doinele și râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul nostru,-al tuturor.

A mea e lacrima ce-n tremur
Prin sita genelor se frânge,
Al meu e cântul ce-n pustie
Neputincioasa jale-și plânge.
Ci-n pacea obidirii voastre,
Ca-ntr-un întins adânc de mare,
Trăiește-nfricoșatul vifor
Al vremilor răzbunătoare.

Luceafărul, Budapesta,
1 ianuarie 1905

NOI

La noi sunt codri verzi de brad
Și câmpuri de mătasă;
La noi atâția fluturi sunt,
Și-atâta jale-n casă.
Privighetori din alte țări
Vin doina să ne-asculte;
La noi sunt cântece și flori
Și lacrimi multe, multe...

Pe boltă, sus, e mai aprins,
La noi, bătrânul soare,
De când pe plaiurile noastre
Nu pentru noi răsare...
La noi de jale povestesc
A codrilor desigur,
Și jale duce Murășul,
Și duc tustrele Crișuri.

La noi nevestele plângând
Sporesc pe fus fuiorul,
Și-mbrățișându-și jalea plâng
Și tata, și feciorul.
Sub cerul nostru-nduioșat
E mai domoală hora,
Căci cântecele noastre plâng
În ochii tuturor.

Și fluturii sunt mai sfoși
Când zboară-n zări albastre,
Doar roua de pe trandafiri
E lacrimi de-ale noastre.

Iar codrii ce-nfrățiți cu noi
Își înfioară sânul
Spun că din lacrimi e-mpletit
Și Oltul, biet, bătrânul...

Avem un vis neîmplinit,
Copil al suferinții,
De jalea lui ne-au răposat
Și moșii, și părinții...
Din vremi uitate, de demult,
Gemând de grele patimi,
Deșertăciunea unui vis
Noi o stropim cu lacrimi.

Luceafărul, Budapesta,
15 ianuarie 1904

OLTUL

Mult iscusita vremii slovă
Nu spune clipa milostivă
Ce ne-a-nfrățit pe veci necazul
Și veselia deopotrivă...
Mărită fie dimineața
Ce-a săvârșit a noastră nuntă,
Bătrâne Olt! – cu buza arsă
Îți sărutăm unda căruntă.

În cetățuia ta de apă
Dorm cântecele noastre toate
Și fierbe tăinuita jale
A visurilor sfărâmate.
Tu împletești în curcubeie
Comoara lacrimilor noastre,
Și cel mai scump nisip tu-l duci
În vadul Dunării albastre.

La sânul tău vin, în amurguri,
Sfioase, fetele fecioare,
Și dimineața vin neveste
Cu șorțul prins în cingătoare –
Și vin păstori cu gluga albă,
Din fluier povestindu-și dorul –
Și câte cântece și lacrimi
Nu duce valul, călătorul...

Drumeț, bătut de gânduri multe,
Ne lași atât de greu pe noi,
Îmbrățișându-ne câmpia,

Te uiți adesea înapoi.
Așa domol te poartă firea,
Căci duce unda-ți gânditoare:
Durerea unui neam ce-așteaptă
Demult o dreaptă sărbătoare.

Demult, în vremi mai mari la suflet,
Erai și tu haiduc, moșnege,
Când domni vicleni jucau pe spadă
Să sfarme sfânta noastră lege;
Tu, frate plânsetelor noastre
Și răzvrătirii noastre frate,
Urlai țăriilor amarul
Mâniei tale-nfricoșate.

Cum tresăreau încremenite,
În jocurile lor buiestre,
Oștiri cu coifuri de aramă
Și roibi cu aur pe căpestre
Când la strigarea ta de tată
Grăbeau din codri la poiene,
Strângând săcuri a subțioară,
Feciorii mândrei Cosânzene.

Zdrobită-n praf, murea arama,
Și codrul chiotea, viteazul;
Iar tu, frăține, mare meșter,
Biruitoar frângeai zăgazul
Și, mbujorându-te la față,
Treceai prin văile afunde,
Încovoiindu-ți îndărătnic
Mărețul tău grumaz de unde.

Slăvite fărmături a vremii,
Demult v-am îngropat văleatul...
Neputincios pari și tu astăzi –
Te-a-ncins cu lanțuri împăratul.
Ca unda ta strivită, gemem
Și noi, tovarășii tăi buni,
Dar de ne-om prăpădi cu toții,
Tu, Oltule, să ne răzbuni!

Să verși păgân potop de apă
Pe șesul holdelor de aur;
Să piară glia care poartă
Înstrăinatul nost' tezaur;
Țărâna trupurilor noastre
S-o scurmi de unde ne-ngropară
Și să-ți aduni apele toate –
Să ne mutăm în altă țară!

Luceafărul, Budapesta,
15 februarie 1904

CASA NOASTRĂ

Trei pruni frățini, ce stau să moară,
Își tremur' creasta lor bolnavă,
Un vânt le-a spânzurat de vârful
Un pumn de fire de otavă.
Cucuta crește prin ogradă,
Și polomida-i leagă snopii...
– Ce s-a ales din casa asta,
Vecine Neculai al popii!...

De pe pereții-ngălbeniți
Se dezlipește-n pături varul,
Și pragului îmbătrânit
Începe-a-i putrezi stejarul;
Iar dacă razele de soare
Printre șindrile facu-și cale,
Văd sporul pânzei de păianjen
Și-nfiorate mor de jale.

Cum dorm acum de mult pierdute
Sub vreascurile stinse-a vetrii
Poveștile-nșirate seara
De-atâtea cuscre și cumetri;
Cum tremură cenușa aspră,
Ce-nfiorați îmi par cărbunii
De vraja care-o mai păstrară
Din câte povesteau străbunii...

Înfipt în meșter-grindă, iată-l,
Răvașul turmelor de oi;
Șireagul lui de crestături
Se uit-atât de trist la noi.

Îmi duce mintea-n alte vremi
Cu slova-i binecuvântată.
În pragul zilelor de mult
Parcă te văd pe tine, tată.

Și parc-aud pocnet de bici
Și glas stăruitor de slugă
Răsare mama-n colțul șurii,
Așază-ncet merindea-n glugă.
Înduioșată, mă sărută
Pe părul meu bălan, pe gură:
„Zi Tatăl nostru seara, dragă,
Și să te porți la-nvățătură!“ ...

Și uite-mi trec pe dinainte
În rânduri-rânduri toate cele:
Orașul înnegrit de fumuri
Și toate plânsetele mele.
Cum m-am făcut apoi cuminte
Cu vremea ce înainta,
Și m-am trezit pe nesimțite
Că-mi zice satul: „Dumneata...“

Și câtor strigături la joc
Țineam cu glasul meu ison,
De câte ori am spus povestea
Lui Alexandru Machedon.
Și ca un cântec, cum s-a stins
Frumoasa mea copilărie –
Și dragostea de două veri
Cu fata popii Irimie...

Cu valul vremilor ce curg
Atâtea cântece s-au dus,
Și valul vremilor ce curg
Atâtea cântece-a răpus...
Eu vă sărut, păreți străbuni,
Pe varul alb, scobit de ploaie...

.....

De ce-ți ștergi ochii cu cămașa,
Ori plângi, vecine Niculaie?...

Luceafărul, Budapesta,

1 august 1903

APOSTOLUL

Ca o vecernie domoală
Se stinge zvonul din dumbravă,
Pleoapa soarele-și închide
Sus, pe-o căpiță de otavă.
Norodul a cuprins podmolul
Lângă frăgarul din uliță –
De cărja sprijinit răsare
Bătrânul preot la portiță.

Moșneag albit de zile negre,
Așa îl pomenise satul,
Pe pieptărelul lui de lână
Purtând un ban de la-mpăratul.
Domol, în mijloc se așază,
Și sprijinind încet toiagul,
Clipind din genele cărunte,
Începe-a povesti moșneagul.

Întreg poporul ia aminte,
Ascultă jalnica poveste.
Și fusul se oprește-n mâna
Înduioșatelor neveste.
Moșnegii toți fărâcă lacrimi
Cu genele tremurătoare,
Aprinși, feciorii strâng prăseaua
Cuțitului din cingătoare.

Atâtea patimi plâng în glasul
Cuvântătorului părinte,
Și-atâtea dor aprind în inimi
De clipa răzbunării sfinte.

Bătrânul mag înalță fruntea,
Ce sfânt e graiul gurii sale:
Din el va lumina norocul
Acestui neam sfârșit de jale!

Același dor tresare-n piepturi
Când glasul strigător răsună,
Și geamă înfioară firea
Prelung și greu, ca o furtună.
Frăgarul își îndoaie coapsa,
Iar de prin văi purcede vântul,
Prin largul albelor văzduhuri,
Să ducă cerului cuvântul.

Din cetățuia strălucirii
Coboară razele de lună,
Pe-argintul frunții lui boltite
Din aur împletesc cunună.
Cuvine-se hirotonirea
Cu harul cerurilor ție,
Drept-vestitorule apostol
Al unei vremi ce va să vie!

Luceafărul, Budapesta,
15 ianuarie 1904

DASCĂLUL

Moșneag senin, eu tâmpla ta curată
O cer pe veci nădejzii mele pază.
Din soarele copilăriei mele
Pe fruntea ta mai licărește-o rază.
În suflet simt cum negura se sfarmă
Și se-mpletește albă dimineață
Când ochiul tău în inimă-mi coboară,
Topind încet cetatea ei de gheață.

Azi, ca un sfânt dintr-o icoană veche,
Blând îmi răsai cu fața ta blajină,
Cu zâmbet bun, cu ochi cumiști și limpezi,
Strălucitori de lacrimi și lumină.
Cu tine-aduci atâtea nestemate
Din îngropatul vremilor tezaur,
Și amintirea-n țara ei mă poartă,
Cu pas încet, în carul ei de aur...

Mă văd în pragul zilelor mai bune...
O casă-n deal, cu strașine plecate,
Unde-asculta de sfaturile tale
Atâta răs și-atâta sănătate.
În frunte, tu păreai un mag din basme
Când soarele, trecând peste fântână,
Blând pătrundea prin strașina de paie
Și lumină bucoavna ta bătrână.

A fost demult. – O rază care luptă
Zadarnic cu câmpiile de gheață.
Vezi, astăzi valul altei vieți mă poartă
Și-nțelepciunea altei lumi mă-nvață.

Dar sufletul și-acum își are cuibul
Acolo sus, în satul de sub munte,
Unde și azi zâmbește, împăcată,
Curata cinste-a pletelor cărunte.

Bucoavna ta, subt pragul de pe grindă,
Își hodinește-nvățătura moartă,
Dar glasul tău și azi, la zi de praznic,
Toată povara greului o poartă.
Pierdut ascult troparul tău din strană
Și tainică și sfântă-mi pare clipa,
Pare că duhul altei lumi m-atinge,
În zbor domol, pe frunte cu aripa.

Căci simt plutind prin fumul de tămâie
Sfințenia cântării preacurate,
Ce-a rumenit o lume cu senina
Cucernicie-a vremilor uitate.
Și-n ochii tăi văd strălucind scânteia
Din focul mare-al dragostei de lege,
Ce prin potopul veacurilor negre
Ne-a luminat cărările pribege.

Luceafărul, Budapesta,
15 august 1905

DĂSCĂLIȚA

Când, tremurându-și jalea și sfiala,
Un cânt pribeag îmbrățișează firea,
Și-un trandafir crescut în umbră moare,
Și soare nu-i să-i plângă risipirea,
Eu plâng atunci, căci tu-mi răasai în zare,
A vremii noastre dreaptă muceniță,
Copil blajin, cuminte prea devreme,
Sfielnică, bălaie dăscăliță.

Ca strălucirea ochilor tăi limpezi,
Poveste nu-i mai jalnic povestită,
Tu ești din leagăn soră cu sfiala,
Pe buza ta n-a tremurat ispită.
Cununa ta de zile și de visuri
Au împletit-o rele ursitoare,
Ca fruntea ta nu-i frunte de zăpadă,
Și mâna nu-i atâtea știutoare.

Moșnegi, cetevi ai cărților de strană,
Din graiul tău culeg învățătură,
E scrisă parcă-n zâmbetele tale
Seninătatea slovei din scriptură.
În barba lor, căruntă ca amurgul,
Ei strâng prinosul lacrimilor sfinte,
Căci văd aievea întrupat ceaslovul
În vorba ta domoală și cuminte.

La tine vin nevestele să-și plângă
Feciorii duși în slujbă la-mpăratul,
Și tu ascunzi o lacrimă-ntre slove,
În alte țări când le trimiți oftatul...

Și fete vin, să le-nflorești altița,
La pragul tău e plină ulicioara,
Și fetele își șoptesc în taină:
„Ce mâni frumoase are domnișoara!“

... Așa, grijind copiii altor mame,
Te stingi zâmbind în calea ta, fecioară,
Iar căpătâiul somnului tău vitreg
De-un vis deșert zadarnic se-nfioară.
Tu parc-auzi cum picură la geamuri
Un ciripit de pui de rândunică
Și-un gând răzleț îți înfierbântă tâmpla,
Cu tine-adoarme-o dulce, sfântă frică.

Sfios, amurgul toamnei mohorâte
Își mișcă-ncet podoaba lui bolnavă,
Ca din cădelniți fumul de tămâie,
Prelung se zbate frunza din dumbravă.
Tu stai în prag, și din frăgar o frunză
La sânul tău s-a coborât să moară,
Iar vântul spune crengilor plecate
Povestea ta, frumoasă domnișoară...

Luceafărul, Budapesta,
1 aprilie 1904

BĂTRÂNI

De ce m-ați dus de lângă voi,
De ce m-ați dus de-acasă?
Să fi rămas fecior de plug.
Să fi rămas la coasă.

Atunci eu nu mai rătăceam
Pe-atâtea căi răzlețe,
Și-aveați și voi în curte-acum
Un stâlp la bătrânețe.

M-aș fi-nsurat când isprăveam
Cu slujba la-mpăratul,
Mi-ar fi azi casa-n rând cu toți...
Cum m-ar cinsti azi satul...

Câți ai avea azi dumneata
Nepoți, să-ți zică: „Moșu...”
Le-ai spune spuză de povești...
Cu Împăratu Roșu...

.....
Așa... vă treceți, bieți bătrâni,
Cu rugi la Preacurata,
Și plânge mama pe ceaslov,
Și-n barbă plânge tata...

Luceafărul, Budapesta,
1 decembrie 1902

REÎNTORS

Stăpâne codru, crai bătrân:
Mai ții-le tu minte, oare?...
La umbra unui fir de nalbă
Plângea o floare de cicoare,
Și-un firicel de izmă-creață
Se săruta atunci cu Oltul...
Atunci m-am dus în lume eu,
Feciorul lui Iosif preotul!

Părinte-al meu din vremi de mult,
Era și-o casă la răscruci...
Era a noastră... Nu știi, tu
Aminte dacă-ți mai aduci?...
Că matca Oltului bătea
La colțul casei într-un soc,
Și-n Olt se oglindeau, din geam,
Trei rădăcini de busuioc...

Când mi-am luat într-un amurg
De frunza ta bunul rămas,
Era și tata... Știi-l tu?...
Și mama sta sfârșită-n glas...
Și hâtrul dascălu' Ilie,
Cel înțelept, glumeț și șchiop,
La vatră răzimat spunea
O pilduire din Isop...

Bătrâne codru! Eu m-am dus,
Răpus de-un gând nebun, pesemne,
Uitat-am pilda lui Isop,
Vârtejului să nu mă-ndemne...

Dar ostenit, odat' privind
La zarea cerului albastră,
Am plâns, și gândul m-a bătut
Să mă întorc la casa noastră!...

... Și m-am întors, stăpâne-al meu!...
Dar casa noastră nu mai este...
Azi, rogu-te, să-mi spui din frunză
Îndurerata ei poveste!
Că dascălu' Ilie-i mort...
Cum s-a schimbat de-atuncea satul...
Și Oltului i-a mutat matca
Poruncă de la împăratul...

Cinstite crai! A fost demult.
Că s-a schimbat atât de-atunci:
Seninul razelor de soare
Și fața florilor din lunci...
Și-n valul vremilor s-a dus
A vieții mele dimineață,
Cum s-o fi dus demult pe Olt
Cel firicel de izmă-creață...

Zadarnic cat stolul de visuri
Ce printre paltini se pierdură
Și dorurile mele scrise
Pe fața foilor de mură...
Și toate râsetele mele
Din alunișul din zăvoi,
Și plânsul meu de-odinioară...
Ne-aveam atât de bine noi...

Azi, lasă-ți freamătul să-mi pară
Un mulcom zvon de patrafire,
Ce blând asupra mea-și pogoară
Duoasa lor hirotonire...
Și spune-i vântului să tacă
Când va porni de-aici la plai:
Că răposatul n-a fost vrednic
De poala ta, bătrâne crai!

Lucașfărușul, Budapesta,
1 octombrie 1902

DEPARTE

Vezi luna-n cingătoarea
Aprinsei bolți albastre,
Argintul ei tivește
Și pragul casei noastre.

Și uite,-n clipa asta
Eu nu știu ce mă-ndeamnă
Să simt întreg amarul
Acestei nopți de toamnă.

Dar parcă plâng copacii
Din frunzele lor moarte,
Și parc-aud un cântec
Cum tremură departe.

Aieva simt în suflet
Cum jalea lui m-apasă –
Aș vrea să fiu acuma
În sat la noi, acasă.

S-ascult cântarea blândă
Cum picură domoală.
Și capul greu de gânduri
Să-l culc la mama-n poală.

Ea, biata, să-mi sărute
Șuvițele pe frunte,
Norocul să mi-l vadă
În firele cărunte.

Încetișor la sânu-i
Obrajii să-mi îngroape,
Și lacrima nădejzii
Să-i tremure-n pleoape.

Și lacrima nădejzii
Pe fruntea mea să cadă:
Un picur de văpaie
Pe-un bulgăr de zăpadă.

Luceafărul, Budapesta,
1 decembrie 1904

DORINȚA

Departea-ș vrea de-aici să vii,
În alte lumi senine,
În dimineața de Florii
Să mă cunun cu tine.

Să ne-așezăm în sat la noi,
S-avem în deal o casă.
Să fiu cel mai cuminte-n sat,
Și tu, cea mai frumoasă.

Să vie și mama la noi,
Că-i necăjită tare,
Să aibă tihn-un an ori doi,
Ori cât pământ mai are.

Acolo să trăim în munți
De cât trai avem parte,
Sătenii seara să-i adun
Și să le spun din carte:

Că sunt din neam împărătesc,
Din țară-ndepărtată,
Că tot pământul rotogol
Era al lor odată...

Și că azi oamenii-nvățați
Așteaptă să se nască
Un tânăr crai coborâtor
Din legea românească.

Copiii noștri să-i înveți
Tu: Crezul... Născătoarea...
S-ajung să-i văd cântând pe toți
În strană, sărbătoarea.

Atunce, împăcat cu rostul
Acestei lumi deșerte,
Să mor, să-mi zică satu-ntreg
Un: „Dumnezeu să-l ierte!“

Iar popii nostru-ntâmplător
Vreun oaspe-atunci să-i vie:
„Pe cine-ngropi, părinte, azi?“
„Pe-un om de omenie!...“

Luceafărul, Budapesta,
15 septembrie 1902

ZADARNIC

Noroc, logofeți de-acum zece ani!
 Primiți-mă, rogu-vă, iarăși,
 Și gândului vostru mă faceți părtaș,
 Și glumelor voastre, tovarăș.

Depart-am fost eu, frățâni, la oraș,
 Și legea pe-acolo nu-i bună,
 Crășmarii te mint și lăutarii nu știu
 Aievea ce-i graiul din strună.

De-aceea mă-ntorc să mai joc înc-o dată
 Senina și vesela horă,
 Cumătră cu sufletul vostru curat,
 Cu biata mea inimă, soră.

Așa! Să le văd închegându-se-n lanț
 Vânjoasele brațe rotunde,
 Și tropotul vostru din greu apăsător
 Tărâmul să stea să-l scufunde.

Așa! M-așteptați, vin și eu cu voi,
 Cămașa răsfrâng-o de mâneci,
 Să-ncepem alaiul, vrăjmașul alai,
 De praznicul sfintei Dumineci.

Un pas înainte și doi înapoi,
 La dreapta, la stânga,-nainte...
 Un pas .....

.....

Lăsați-mă! – Mă duc. Cetesc
În ochii voștrii,-ai tuturor:
Nu e de rândul cetei noastre
Cine-a uitat să joace hora.

Tribuna, Sibiu,
6–19 februarie 1902

DE-O SĂ MOR

De-oi muri la primăvară,
Să mă plângeți tu și mama:
Amândouă să mă plângeți
Și să vă cerniți năframa.

Nimeni altul nu jelească
Răposata voastră fală,
Și vă rog, cu îngroparea
Nu vă faceți cheltuială...

Să-l chemați pe popa Naie
Să-mi citească din Scriptură,
Și să spună cuvântare,
C-am fost om cu-nvățătură.

Dar că m-am născut, pesemne,
Într-o zodie ciudată,
De m-a bătut nenorocul
De pe lumea asta toată.

Are să-ntristeze satul
Rostul meu atât de jelnic,
I-or cădea și popii Naie
Lacrimi multe-n molitfelnic.

Voi să-i dați lui popa Naie
Liturghii o lună-ntreagă,
Că-i sărac și popa Naie
Și n-are bucate, dragă.

Luceafărul, Budapesta,
15 februarie 1903

ÎN CODRU

Când rătăcind, bătrâne codru,
Ajung la sânul tău de tată,
La poarta-mpărăției tale
Plec fruntea mea înfierbântată.
Eu simt că-n lung șirag de lacrimi
Se sfarm-al genei mele tremur,
Și ca un făcător de rele
La poarta ta eu mă cutremur.

Curat e duhul lumii tale,
Căci Dumnezeu cel sfânt și mare
Subt bolta ta înrouată
Își ține mândra sărbătoare.
Tu-l prăznuiești cu glas de clopot
Și cu răsunset de chimvale
Pe cel ce-atâtea înțeleșuri
Gătit-a strălucirii tale.

Amurgul investmântă-n umbre
Smerita frunzei frământare,
Și pare tânguiosul freamăt
Un glas cucernic de tropare.
Nu-i jalea pătimirii tale
Tremurătoarea ta plânsoare,
Ci-i cântecul de-ngropăciune
Al doinei noastre, care moare.

Depart e s-a aprins un fulger,
Lovind în creasta ta năpraznic,
Și-n tot hotarul tău mânia
Și-a început păgânul praznic.

E-al răzvrătirii noastre tunet,
Și-n neagra ta cutremurare,
Atâtea veacuri umilite
Își gem strivita răzbunare.

Iar dacă printre paltini luna
Își frânge razele curate,
Vărsând sfiala ei gălbuie
Pe frunzele înfiorate,
În picătura de lumină,
Din geana zorilor albastre,
Eu văd cum tremură și-nvie
Nădejdea visurilor noastre.

S-ar oțeli piticul suflet
Atunci când mila ta,-mpărate,
Mi-ar lumina o clipă taina
Măririi tale-nfricoșate...
Pe strunele neputincioase
S-ar zămisli cântarea sfântă
Dând înțeles vieții mele
Și morții, ferecându-i țântă!

Luceafărul, Budapesta,
15 mai 1905

DIMINEAȚA

Cu grele răsuflete apele dorm,
Pe lanuri dorm spicele grele,
Asupra pădurii veghează de sus
Cetatea eternelor stele.
Luceafărul bolnav în lumea de-ngheț
Clipește din gene molatic,
Când dorul pribeag, de pe-o creastă de ulm,
Și-l geme porumbul sălbatic...

În geamăt se-nalță durerea la cer,
Câmpii de lumini să-nfioare,
Luceafărul simte văpaia arzând
Și tremură, bietul, și moare.
Cu ochii plânși, stelele toate se duc
Pe patul de nori să se culce;
Din dragostea stinsă în neguri de zări
Lin picură liniștea dulce.

În taina tăcerii pornește-se vânt
Să mângâie trestia-n vale,
Pe-ascuns o sărută, dar dragostea lui
O văd licuricii din cale.
Și-o spun licuricii la frunze de soc,
Și socul pădurii o spune,
Și frunzele toate grăbite tresar
Și-ncepe pădurea să sune.

Se duce iar vântul, pribeagul drumet,
Sfios fâlfâind din aripă,
Din doru-i aprins și în veci călător
O doină domol se-nfripă.

Și doina o cântă alunii din crâng
Și-o tremură-n murmur izvorul,
Și doina trezește și turma din deal,
Și turma trezește păstorul.

Din funduri de peșteri vin umbre șirag
S-asculte amarul cântării,
De patima doinei și umbrele mor,
Cu lacrimi plâng genele zării.
Și doina se zbate, și frunzele plâng,
Și codrul prelung se-nfioară,
Când, iată, prin neguri cu sânge străbătând
O rază solie coboară:

Deschideți larg poarta, cărunților brazi,
Să vie-mpăratul mării,
Să mângâie jalea nestinsului dor,
Să-mpace durerile firii...

Luceafărul, Budapesta,
15 aprilie 1904

PE ÎNSERATE

Mireasa ceriului albastru
Își împânzește-n ape chipul,
De vraja ei tresare unda
Și-nflorează-se nisipul.

S-aștern bobițele de rouă
Pe-ntinsul luncii patrafir:
Din mâna ceriului, părinte,
Se cerne preacuratul mir...

În mulcom zvon se-mbrățișează
Cu apa trestia bolnavă –
Doi licurici și-aprind sfiala
În adăpostul de otavă.

S-aude toaca cum, grăbită,
În fag o bate-o gheunoaie –
Se odihnesc pe iarbă mieii,
Și zurgălăii de cioaie.

Domol purcede glas de schijă
De la clopotnița din deal,
Să povestească lumii jalea
Înstrăinatului Ardeal.

Luceafărul, Budapesta,
1 ianuarie 1904

DE LA NOI

Cu fruntea-n țărână, plângând azi ne vezi,
Din slavă, cerescule soare;
Rugămu-ne ție, azi sufletul nostru
Tu lasă-l departe să zboare,
Trimite și vântul, pribeagul drumeț,
El, crainicul bolții albastre,
Să ducă departe, pe aripa lui,
Cuvântul strigărilor noastre.

Acolo, departe, spre soare-răsare,
În freamăt de foi din dumbravă,
Pe veci cetluite în marmură rece,
Dorm clipele noastre de slavă,
Voi sunteți acolo, viteji pârcălabi,
Și voi, preacinstiților vornici,
Statornici în cinstea de lege și țară,
În focul credinței statornici.

Acolo dormi și tu, arhanghel bătrân,
Tu, Ștefane, sfânt voievoade,
Ce-ai scris strălucirea norodului tău
Cu sânge dușman de noroade.
De sfânta ta dreaptă, de spada ta sfântă
Spun toate poveștile slovei.
Să nu se înfioare de numele tău
Nu-i frunză în codrii Moldovei...

Azi mașteră-i vremea... Acum văduvite
Zac sfintele tale oșele,
Și luna, când trece, de milă tresare,
Căci vede rugina pe ele.

Amarnic ne poartă pe strâmbe cărări
Vicleana și vitrega soarte,
Mărit voievoade, în țara ta azi
Și vise și fulgere-s moarte...

Noi suntem drumeții piticelor vremi,
Pitici în puțință și vrere,
Copii fără sprijin, ne scurgem viața
Din dor și din nemângâiere.
A noastră moșie, frumoasă nespus,
Grumazul și-a-ntins spre pierzare,
Căci brațele noastre azi spadă nu strâng,
Și steag țara noastră nu are...

Măria Ta! Suntem bătuți de nevoi!
La noi în zadar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul le fură belșugul.
Am vrea să purcedem cu jertfele laudei,
Dar n-avem nimica la casă...
Măria Ta! Toate străinii le duc,
Și numai cu lacrimi ne lasă...

Dar spunem cu toții nevestelor noastre
Să plângă cu lacrimi de jale,
Potopul să treacă și plaiuri și munte,
Să spele oțelele tale.
Atunci, când în soare din nou străluci-vor,
De sus, din a ta-mpărăție,
Crai tânăr, crai mândru, crai nou să le-ncingă,
Trimite, rugămu-ne ție!

Luceafărul, Budapesta,
1 iulie 1904

CÂNTĂREȚILOR DE LA ORAȘ

Voi n-aveți flori, nici cântece, nici fluturi,
Căci soarele în țara voastră moare;
Voi în zadar cerșiți acolo-n umbră
Din cerul sfânt o rază să coboare.
E frig la voi, și-i moartă strălucirea
Cetăților cu turnul de aramă,
Bieți cântăreți cu aripile frânte,
În alte zări cuvântul meu vă cheamă...

Veniți, veniți să-ngenunchem cu toții:
Pământul negru-i vechiul nostru tată;
La sânul lui să râdem și să plângem,
Cu sufletul și inima curată.
Să fim copiii iscusiți ai firii,
Să învățăm din sfânta ei cântare.
Să furișăm în mintea noastră picuri
Din înțeleapta firii îndrumare.

Veniți, veniți în ceasul dimineții,
Când, subt clipirea bolții-mbujorate,
Sărbătorește-al Învierii praznic
Biserica de frunze-nrourate.
Când umbre mor și scapără lumina
Din negură zburând biruitoare,
Veniți, veniți, să cad-asupra voastră
Hirotonirea razelor de soare.

Să ne-nfrățim cu zvonul și viața
Ce saltă-n zori când se pornește plugul,
S-adăpostim în suflete mândria
Livezilor ce-și mlădie beșugul.

Iar când amurgu-n haina lui cernită
Cărunții brazi începe să-nvestmânte,
Noi să privim luceafărul din zare,
Și-atunci să zicem strunelor să cânte...

Din freamătul dumbrăvii-nlăcrimate,
Din argintatul tort al lunii pline,
Din șopotul izvoarelor de munte
Să împletim noi cântece senine.
Iar trăznetul, ce înfioară bolta
Când fulgere potrivnice se-ncaier',
Și mugetul înfricoșat al apei
Să ferece al strunei noastre vaier.

Să piară umbra zidurilor negre,
Ce-ntunecă o melodie sfântă,
Curatul chip al farmecelor firii
Să scânteie când glasul nost' cuvântă.
Căci Dumnezeuul neamurilor toate,
Sub strălucirea mândrei bolți albastre,
În codrii verzi și-n negrele ogoare
A semănat nădejdea vieții noastre...

Sămănătorul, București,
3 octombrie 1904

SARA

Bolta și-a cernit năframa
Ca o mamă întristată,
Floarea-soarelui pe câmpuri
Pleacă fruntea-ngândurată.

Zarea-și picură argintul
Pe ovezele de aur,
Ostenit, din aripi bate,
Ca un vis pribeag, un graur.

Codrul cântăreții-și culcă,
Doarme trestia bolnavă,
Dorm doi pui de nevăstuică
Sub o brazdă de otavă.

S-a oprit trudită moară,
Doarme apa la irugă,
Răzimat pe coate-adoarme
Un cioban întins pe glugă.

Doarme cerul și pământul
Într-o dulce-mbrățișare...
Doar izvorul mai tresaltă
Ca un sân de fată mare.

Luceafărul, Budapesta,
1 septembrie 1904

LĂUTARUL

Dezgroată, moșnege, cu mâinile-n tremur,
Comoara ta veche de jale...
Tu porți ferecate durerile noastre
În vaierul strunelor tale.
În ele-mpletit-au străbunii cucernici
Credința visării deșarte,
Și-n graiul lor plânge și n-are repaos
Amarul nădejdlor moarte.

Se-ndoaie, se-ntinde și tremură arcul,
Și lemnul prelung se-nfioară
Când două mărgele, ca mirul de limpezi,
Din gene se scurg pe vioară
... Ne cântă bătrânul... – Cărunta pleoapă
O vezi cum povara-și frământă...
Cum mâna lui cade... I-alunecă arcul...
– Mai cântă, lăutare, mai cântă!...

S-a stinge și roua pleoapelor noastre,
Și ochii lumina și-or frânge,
Ci strâns cetluită de marmura vremii
Cântarea ta vecinic va plânge.
Pe aripi de vânturi trăi-va pribeagă
Oftarea ta sfântă, moșnege,
De jalea-i răzleață va plânge amurgul
Și plânge-vor frații de-o lege.

Vor geme pe plaiuri izvoarele-n noapte
Și-ncet grăitoarele unde,
Bătrânilor codri și-or spune mustrarea,
Iar codrii cu glas vor răspunde...

Pe rând vor începe să freamăte brazii,
Gătindu-și cetatea măiastră,
Și focuri pe creste pe rând rumeni-vor
A bolții năframă albastră...

Când soarele mândru din nori va purcede
Văzduhul senin să-ntretaie,
Aprinsă scânteia ascunselor doruri
Va arde cu munți de văpaie.
Un vifor năpraznic, cu brațe de flacări,
Topi-va în goana lui cruntă,
Din jalea pribeagă a strunelor tale
Măreață cântare de nuntă!

Luceafărul, Budapesta,
15 ianuarie 1905

A MURIT...

De-o zi-ntreagă plâng alături biata Mura cu fecioru.
În bordei, pe masa-ntinsă, doarme astăzi Laie Chioru.

De-nvălire o vecină s-a-ndurat cu două strai,
Și drept pernă, o desagă a umplut Mura cu paie.

L-a legat pe sub bărbie cu năframa de mătășă,
O scumpete pusă-n ladă de pe când era mireasă.

Busuioc și izmă-creață a adus cumătra dar,
Iar pe buzele-nnegrite a pus Mura un creițar.

Într-un ciob zăcuse banul, în firdă, la o parte,
Nu mai umblă azi, și Mura de păcat se teme foarte...

Între foi de nuc, alături, lângă fruntea lui de ceară,
Ostenit se-ntinde arcul pe grumazul de vioară.

Doi cărbuni sfiala-și scapăt', adormind sub pirostriei,
Întunerecul coboară prin ferestrele pustii...

Mura stă pe fața vetrui și-i cad lacrimi în cenușe...
Leneș scârțâie țâțâna ruginită de la ușe.

Se ivește-n prag copila judelui Zăbun, cea mare,
Și din mâneca cămășii scoate-ncet o lumânare.

Cruce-și face – o aprinde... Tremurând, para gălbuie
Nu se-ndeamnă de sfială, cât pe-aci era s-apuie...

– Nu mai plânge, Mură, leică, zice fata lăcrămând.
Mura stă cu fața stinsă și răzleț o paște-un gând!

Ce viață fără milă... Lângă mort, la căpătâi,
I-a fost dat să ardă-n casă lumânarea cea dintâi...

Luceafărul, Budapesta,
1 februarie 1904

LA GROAPA LUI LAIE

Am venit să-ți spun o vorbă
Azi, când pleci în țări mai bune,
Niculaie, Laie Chioru,
Cântăreț din patru strune;

Du-l cu tine meșteșugul
Care ne-ntărea soboru:
Meștere a nouă sate,
Lăutare, Laie Chioru!

Unde norii-și țin popasul
În lăcaș de mărgărint,
Șede Domnul cu Sânpetru
La o masă de argint.

Tu să-ți pleci ușor genunchii
Și ușor să-ți pleci grumazul,
Și pe umerii vioarei
Să-ți apeși domol obrazul.

Și să cânți un cântec, Laie,
Cum se cântă-n sat la noi,
Când se tânguie ciobanul
După turma lui de oi.

Povesti-va atunci struna
Înălțimilor albastre
Vremea lungă câtă jale
Scris-a-n sufletele noastre.

S-ar întuneca pământul,
C-ar veni, veni, țigane,
Toate stelele s-asculte
Glasul strunei năzdrăvane.

Blând zâmbire-ar Milostivul...
Iar din geana lui de-argint
Lacrim-ar cădea-n adâncul
Norilor de mărgărint.

Ni s-ar stinge-atunci necazul
Ce de mult ne petrecea:
Între stelele de pază
Am avea și noi o stea!

Luceafărul, Budapesta,
1 ianuarie 1904

CÂNTECE

I

Sus la cârciumă-n Dealu-Mare
De trei zile țin soboru...
De trei zile beau și-mi zice
Din lăută Laie Chioru!

De trei zile, măi copile!
Doru-i greu și jalea-i multă,
Și tot zice, să le-aline,
Laie Chioru din lăută.

Zi, măi Laie, înc-un cântec
De-o cămașă cu altiță
Și de-un drac cu ochii vineți,
De-o Aniță-cârciumăriță.

C-a trecut și postul mare,
Și moșia mi-e arată,
Și crâșmaru-i dus la tâguri...
Foaie verde, foaie lată!

Zi, măi Laie, de-o bălaie
Cu trupșor subțire, nalt...
Tu c-un ochi nu vezi, țigane,
Să-l închizi și celălalt!...

Luceafărul, Budapesta,
15 martie 1903

II

Măi crâșmare Niculaie,
Ce mai zici de lumea asta?
Dumnezeu să-ți ție vinul,
Și norocul, și nevasta!

Cum mai umblă târgurile?
Băutura-i acră, vere,
Dar ți-e harnică nevasta,
Arz-o focul de muiere!

Bea și tu cu mine astăzi,
Că eu beau să-mi stâmpăr doru,
Parcă-i alta lumea asta
Când ne zice Laie Chioru.

Laie Chioru – bată-l Domnu –
El nu vede toate cele;
Știe două din lăută:
Una-i dor, și una-i jele.

Când de dor ne zice Laie,
Tremură cupa pe masă;
Când de jale cântă Laie,
Zboară cupa pe fereastră.

Și-ar aprinde-atuncea satul...
Să-l văd pară, vâlvătaie...
Ochii vineți foc să-i arză...
Măi crâșmare Niculaie!

Luceafărul, Budapesta,
1 mai 1903

III

Bea și dumneata, părinte,
Dumnezeu să-ți ție darul,
Să mai poți ceti psaltirea
Și să poți goli paharul.

Că noi bem de patru zile
Cu crâșmarul, umfle-l zmeii,
Bem, părinte, ca la nunta
De la Cana Galileii.

Ce-ar mai fi de lumea asta,
– Zice-alaltăieri vecinul –
Ca la nunta de la Cana,
De-am găti din apă vinul?

N-ar fi bine, măi vecine!
N-ar fi crâșme-atunci deloc,
Și crâșmarul Niculaie
Nu s-ar duce-n iarmaroc...

N-ar mai fi nici Laie Chioru,
Ție-l paza maicii sfinte,
Nici Anița-cârcimărița,
Și ne-am prăpădi, părinte!...

Luceafărul, Budapesta,

1 iunie 1903

IV

Lună, lună, stea vicleană,
Neam de fire de vădană,
De ce dorurile mele
Spusu-le-ai la stele?

Stelele, sus, călătoare,
Fete mari, clevetitoare,
Mi-au dus vântului oftatul
Și mă știe satul.

Luceafărul, Budapesta,
15 martie 1904

V

Dorurile mele
N-au întruchipare,
Dorurile mele-s
Frunze pe cărare...
Spulberate și strivite frunze pe cărare.

În zadar le caut
Visurile mele,
Strălucită salbă,
Salbă de mărgele...
Minunată și pierdută salbă de mărgele.

Tot ce-mi țese noaptea,
Zorile-mi destramă,
Mi s-a dus norocul...
Nu-l mai plânge, mamă...
La icoana Preacuratei nu-l mai plânge, mamă.

VI

Fată mare, fată mare,
Călătoare printre stele,
Vin la tine-n miez de noapte
Toate visurile mele.

La fereastra ta, șirete,
Bat din aripi de mătăasă,
Fată mare, fată mare,
Lasă-le să vie-n casă.

Tremurând să treacă geamul,
Să se-nșiruie mărunte
Pe șuvița de pe tâmplă,
Pe șuvița de pe frunte.

Fată mare,-n zorii zilei
Te-a vedea seninul soare
Strălucind cu o cunună
De albe mărgăritare.

Luceafărul, Budapesta,
1 decembrie 1903

PRIBEAG

Plânge-o mierlă-ntr-o răchită
La răscruci în Dealu-Mare...
Suie-n pas domol răzorul
Un voinic pe murg-călare...

Jos, în smalț de soare-apune,
Turla satului străluce;
Sapă murgul și nechează
Și-n spre vale vrea s-apuce...

Se înalță-n șa voinicul,
Vede-o casă-ntre poiene,
Și cu măneca cămășii
Zvânt-o lacrimă din gene...

Într-o clipă strânge frâul
Și-l îndeamnă-n altă parte,
Dârz pleoapele-și închide...
„Du-mă, murgule, departe!...”

Sfărmând jghebul cu potcoava
Drumului s-așterne murgul –
Peste plopi cu frunza rară
Cade-nlăcrimat amurgul...

Luceafărul, Budapesta,
1 decembrie 1904

PACE

Luna-și picură argintul,
Tremurându-l pe fereastră;
Vede-atâta împăcare
Străjuind căsuța noastră.

Lângă pat, zâmbind, stă mama,
Adormindu-și copilașii,
Cămășuța cu mătasă
Le-a cusut mâna nănașii.

Numai moșul povestește,
Așezat pe fața vetrii –
Dumiriți de-o pildă veche,
Îl ascultă doi cumetri.

Dar auzi! Cățelul latră,
S-aud șopote-n ogradă
Și s-aude, subt opincă,
Scârțâitul de zăpadă.

S-a curmat deodat' povestea
Și-i tăcere mută-n casă –
Osteniți dorm ochelarii
Pe ceaslovul de pe masă.

Licărind o raz-atinge
Geamul ușii de la tindă,
De trei glasuri legănată,
Se-nfiripă o colindă...

De subt Țol ridică fruntea
Două fețe bucălaie...
Blând zâmbește din icoană
Cuviosul Niculaie...

Luceafărul, Budapesta,
1 ianuarie 1905

CADE-O LACRIMĂ

După plopi cu frunza rară
Își desface luna sânul,
Vede-arama numărându-și
Barbă-Putredă, jupânul.

În ajun de miez de noapte
Tremură de chiot hanul,
Din ungherul unei laviți
Cântă Iepure, țiganul.

O păreche râde-n umbra
Nucului de la portiță:
Stă de gât cu-o văduvioară
Pristăvelul Niculiță.

Și se bucură tot satul,
Vin feciori din cătănie,
Sprinten țârlăie tilinca,
Și-i atâta veselie...

Doar la geam stă singurică
Fata jidovului, Ida,
Cu ochi verzi ca leușteanul,
Cu păr roș ca cărămida.

Cade-o lacrimă din ochii-i,
Leneș prelingând fereastra...
Suflet obidit și singur,
Ce mai cați pe lumea asta?...

Luceafărul, Budapesta,
1 martie 1904

SINGUR

Bolnăvit de doruri multe,
Moare-n geam azi busuiocul.
Ni s-a dus în altă țară
Amândurora norocul.

Și grădina mi-e pustie,
Lăcrămând se stinge macul,
Văduvit de fluturi galbeni
Și de mâna ta, săracul.

Purtători senini de grijă,
Unde sunteți, ochi căprui?
Neprivită-i buruiana
Celor patru cărării.

Luceafărul, Budapesta,
15 decembrie 1903

PĂRĂSIȚI

Stinsă-i para lumânării
De pe lepedea de piatră,
Și bătrânii, bieți, alături
Tot mai stau, uitați, la vatră.

Luna trece șura popii,
Luminând în drum pridvorul –
Pipa moșului nu arde,
Baba și-a uitat fuiorul.

Doar târziu, când prind mai aprig
În vecini să latre câinii,
Ei tresar, se văd în față
Și plâng amândoi bătrânii.

Câtă jale le-a fost scrisă!
Doi feciori aveau la casă...
Unu-i mort de astă-toamnă,
Altul stă cu domni la masă.

Luceafărul, Budapesta,
15 martie 1905

RUGA MAMEI

– Fragment –

Să-mi plec genunchii iară,
Să-ți spun iar ce mă doare
Preasfântă născătoare
Și pururea fecioară!
Cu ochiul tău din ceruri,
Atoatevăzătorul,
Tu mi-ai văzut feciorul,
Și mi-ai văzut necazul...

În doftori n-am credință...
Să-l pui iar în picioare,
Să-i rumenești obrazul,
La tine-i cu puțință,
Preasfântă născătoare,
Azi rogu-mă iar ție,
Cum rogu-mă de-a pururi
La sfânta liturghie...
Atâta bogăție
Avem și noi la casă!
Umblat-a mult băiatu
Și știe multă carte,
Adusă de departe,
Doar chiar de la-mpăratu!
Și are-nvățătură,
Din carte și din gură,
Mai multă și ca popa,
Ca popa Irimie.
Și cum aș vrea, preasfântă,
Norocul să mi-l ție,
Să-l văd iar ca odată,

Cu fața-mbujorată,
Cu ochi de fată mare,
Cum a plecat de-acasă...
Să-și caute mireasă,
Subțire ca o floare,
Ca floarea de cicoare,
Să facem nuntă mare,
Să curgă râuri vinu
Să joace și vecinu,
Vecinu Niculaie.
Și să-și arunce-n grindă
Căciula lui de oaie,
Și să roiască-n tindă
Tot domni cu-nvățătură,
Să cânte toți din gură
Și-n horă să se prindă.
Să-l văd în hora mare
Pe el c-o domnișoară,
Preasfântă născătoare
Și pururea fecioară!...
Umblat-a mult băiatu
Și știe multă carte,
Adusă de departe,
Doar chiar de la-mpăratu!

Luceafărul, Budapesta,
15 septembrie 1903

ZADARNIC

Zadarnic plânge vântul și nucii plâng, bătrânii,
Frăgarul din ogradă, și cumpăna fântânii...
Și plânge mama biata... și cum ar vrea s-o-nșele
Povestitorii jalnici ai pribegirii mele.

La mine vii cu cartea, cu gând să-mi dai canoane,
Și vrei să mă cumineci, părinte Solomoane,
Cucernic faci agheasmă, și mâna ta, părinte,
Stropește casa tatii, ca bine-s-o-cuvinte.

Dar în zadar mă-nvălui încet cu patrafirul
Și fruntea mea fierbinte o răcorești cu mirul...
Zadarnic mamii-i cade o lacrimă pe iie,
Zadarnică e slujba lui sfântu Vasilie!...

Luceafărul, Budapesta,
15 aprilie 1903

LA STÂNĂ

Găinușa-ncet răsare,
Luna-i după Dealu-Mare,
Plânge-un clopot de cioaie,
Vin ciobanii de la stână,
Strungărițele, de mână,
Cântă cântec de cimpoaie
Și le râde tuturora
Fața plină, bucălaie,
Cum încep să-nvârte hora...
Numai Sandu Copilandru
Nu se prinde-n hora mare.
Cântă jalnică cântare...
Cimpoieru-i ia de veste,
Stă o clipă, hodinește,
Schimbă hora-n cântec de jale:
„Mândră fată, ochișorii,
Ochișorii, obrăjorii“ ...
Se opresc în joc feciorii,
Dumerindu-se deodată,
Parc-ar vrea să plângă-o fată,
Fața-i arde vâlvătaie...
Strigă Sandu Copilandru:
„Zi, căprare Niculaie!
Zi, căprare Niculaie!“
Și cum arde focu-n stână
Și lumin-o buturugă,
Vede baciul că lui Sandu
Îi cad lacrime pe glugă...

Luceafărul, Budapesta,
15 septembrie 1903

TOAMNA

Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.

Peste creștet de dumbravă
Norii suri își poartă plumbul,
Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe câmp porumbul.

Și cum de la miazănoapte
Vine vântul fără milă,
De pe vârful șurii noastre
Smulge-n zbor câte-o șindrilă.

De vifornița păgână
Se-ndoiesc nucii, bătrânii,
Plânge-un pui de ciocârlie
Sus pe cumpăna fântânii.

Îl ascult și simt subț gene
Cum o lacrimă-mi învie:
Ni se-aseamnă povestea,
Pui golaș de ciocârlie.

Luceafărul, Budapesta,
15 octombrie 1902

COPILOR

I

Veniți la sânul meu cu toții,
Copii cu frunțile senine,
Veniți să premeniți izvorul
Nădejzii mele de mai bine!

Voi sunteți roua dimineții
Ce scânteie neștiutoare
Că poartă-n ea întreg argintul
Curat al razelor de soare.

Din glasul vostr-un dulce clopot,
Ce mângâie-un amurg de seară,
Învață sufletul meu, bietul.
Să creadă-n flori și-n primăvară.

Și parcă înțeleg mai bine
Privighetoarea care cântă...
Veniți, veniți! Mi-atât de dragă
Zburdălnicia voastră sfântă.

Căci râsul vostru plin, năvalnic,
Ca unda râului de munte,
Îmi amuțește-ndurerata
Poveste-a firelor cărunte.

Și parcă-mi picură un cântec
La poarta minții mele reci:
O dulce-ntârziată rază
Din raiul meu pierdut pe veci...

II

Copii, cu ochii mari și limpezi
 Ca raza nopților albastre,
 De ce purtați și voi osânda
 Ce-a scris ursita firii noastre?

O jale sufletu-mi despică
 Și-mi frânge visurile-n două,
 De glasul minții mă cutremur:
 ... Și voi veți fi asemeni nouă!...

Când înțeleg c-aceleași patimi
 Și-aceleași năzuinți deșarte,
 Cum vor călăuzi în oarba
 Prăpastie ce ne desparte.

Că ochii voștri-n care arde
 Azi vraja basmelor cu zmeii,
 Rătăcitori, în drumul vieții
 Cum au să mintă, fariseii.

Atunci o scârbă mă supune
 Și-un gând păgân mă înfioară,
 Și sufletul meu fierbe-asemeni
 Acelui crai de-odinioară

Ce-a omorât în față poruncii...

.....
 Orânduiala ta-i amară,
 Mărite domn al lumii noastre...
 Eu nu mai cred în primăvară!...

Luceafărul, Budapesta,
 15 septembrie 1904

PĂRĂSIT

Mor multe șiraguri de clipe,
Și nimeni nu-mi bate la poartă
Când vremea-mi așterne pe suflet
Cenușa ei aspră și moartă.

Vin neguri cu noaptea pe umeri,
Și bezna mă-nghite, nătângă,
Și viforul vine, păgânul,
A viselor aripi să-mi frângă.

Nu-i rază să-mi mângâie fruntea,
Încet coborându-mi din stele...
Mai străluci-va vreodată
Altaru-nchinărilor mele?

Stejarul nădejdlor multe
Își scutură frunzele moarte...
Vai, tu ești atât de frumoasă,
Și tu-mi ești atât de departe...

Luceafărul, Budapesta,
1 septembrie 1904

DESPĂRȚIRE

Azi moare-nfiorarea cetăților de stele
Și înțelesul tainic al cântecelor mele.
Se rupe tortul galben al razelor de lună,
Mor visurile albe ce-mi tremură pe strună.
Luceafărul clipirea în negură și-o frânge,
Lumina lui bolnavă se zbate și se stânge,
Și moare găinușa în pragul nopții sure,
Și toată mângâierea din zvonul de pădure.
Mor fluturii din zare și mor toți trandafirii,
Își curmă înțelesul întreagă vraja firii.
Cum se desfac prăpăstii și-adâncul lor înghite
Strălucitoarea salbă a multelor ispite.
Comoara-nfășurându-și, nădejdea pleacă-n pripă,
De drum norocu-și gată pribeaga lui aripă,
Din mintea-ntunecată fug grabnic, rânduri-rânduri,
Ducându-și tot argintul, popoarele de gânduri,
Și se-mpletește noapte din neguri jucăușe
Când sufletul meu calcă pe-a viselor cenușe.
Drumeț cu ochii tulburi se duce fără țântă,
Amarul îl încinge și noaptea-l investmântă,
Și patima-l sugrumă cu brațele-i de fier...
Sfârșit, el îngenunche și zgribură de ger,
Cerșind din îngropata-i hlamidă de văpaie
Să-i mai trimiți o rază, domnița mea bălaie.

Luceafărul, Budapesta,

1 noiembrie 1904

ÎNVINS

I-am zis într-un amurg de vară,
Robit de chipul unei stele:
Durează, suflete măiestre,
Altar nădăjduirii mele!

I-am dat temuta mea comoară,
Temeiul sfânt al suferinții,
Argintul visurilor toate,
Și marmura curat-a minții.

Și el mi-a întruchipat altarul,
Lăcaș de mândră strălucire,
Zidindu-și în catapeteasmă
Întreagă setea de mărire.

Dar vifor s-a pornit prin noapte,
Și-n goană vitregă și crudă,
O clip-a sfărâmat nătângă
Prisosul lunilor de trudă...

E noapte-acum... Pe fața bolții
Plâng ochii stelelor senine,
Când blêstemă-nșelatul meșter
Și strigă bietul din ruine...

Luceafărul, Budapesta,
1 martie 1905

SOLUS ERO¹

Tu, preacurată rază, ce-ai coborât din stele
Să luminezi în noaptea singurătății mele,
Ascultă-mi rugăciunea, ce-o gem cu buza arsă:
Din preajma vetrei mele, fă calea ta întoarsă.
Păcătuiește raza curată, viorie,
Când se oprește-n drumu-i pe-o strașină pustie,
Învestmântând cu picuri din sfânta ei văpaie
O scorbura, ce poartă un cuib de cucuvaie.
Vezi, zboar-atâția fluturi în necuprinsul firii,
Și strălucesc pe câmpuri, în floare, trandafirii.
În calea ta senină, spre ei îndreaptă-ți zborul,
Căci lor te dete-n gându-i de-viață-dătătorul,
Tu, preacurată rază, ce-ai rătăcit din stele,
Să luminezi o clipă singurătății mele.

Eu port în mine noaptea, și-n bezna ei adâncă
Mi-e sufletul un vultur înlănțuit de-o stâncă;
Ar vrea adâncul bolții cu zboru-i să-ntretaie,
Prin câmpuri de lumină, prin drumuri de văpaie,
Să-și scalde ochii tulburi în râuri largi de stele...
Dar aspra țintuire a lanțurilor grele
Cu praful sur al pietrii îi înfrățește rostul...
Zadarnic vrea să-și cate în ceruri adăpostul
Cu glas nebun el urlă, și blăstemă, și țipă,
Și sânge cald stropește trudita lui aripă,
Și veșnic o să lupte, în patima-i păgână,
Cu bulgării de piatră, cu lumea de țărână...

---

¹ Voi fi singur (lat.).

Zâmbind amar se-ntreabă decembrie mintea gânditoare:
De ce-ar veni la mine făptura ta de floare?
Tu, înger cu ochi limpezi, cu aripi de mătăasă,
De ce să te cutremuri de-o luptă nențeleasă?
Când zboar-atâția fluturi în necuprinsul firii,
Și strălucesc pe câmpuri, în soare, trandafirii...

Luceafărul, Budapesta,
1 septembrie 1904

NOAPTE

Nemărginită bolt-a nopții,
Deschide tainica ta carte
Și-ascultă-mi glasul zbuciumării
Neputincioase și deșarte.
Doar mila ta n-o să se stingă
Când două mâni tremurătoare
Își împreună nevolnicia
În chip de rugă și iertare.

Azi, țintele de nestemate
Culege-le din cingătoare,
Căci ochii stelelor mă muștră,
Și plânsul stelelor mă doare.
Azi orice picur de lumină
Din fața ta îmbujorată
În țintirimul larg al minții
O cruce proaspătă-mi arată.

Le văd șireag... și mă cutremur,
Și fiecare clipă-mi pare
O fărmitură ce se smulge
Ca dintr-un cântec de pierzare.
Simt mintea dezgropându-mi morții,
Căzând la fiecare groapă,
Și jalea trecerii eterne
Mi-apasă plumbul pe pleoapă.

Când tu mi-aprinzi în mii de facile
Senina dragostii dovadă,
Înfiorându-se-n adâncuri,
Plâng ochii osândiți să vadă.

Aducerea-aminte vine,
Și din oglinda-i blestemată
Învie rostul celor duse...
Iar eu ascult ce-a fost odată...

O lume-și desfăcea-nainte-mi
Comoara tainelor bogată,
Zvâcnea eternul ei cutremur
Subt tâmpla mea înfierbântată.
O patimă-mi robise ochii
Cu strălucirea ei păgână
Și mă smulgea cu braț de vifor
Din valul lumii de țărână.

Simțeam fiorii-ndrăgostirii,
Măreța-mbrățișare mută,
Când în amurg târziu de vară
Pământ și boltă se sărută.
Și-n smalțul pulberii de rouă,
Ce strălucea pe câmp, mărunță
Părea că firea-i hărăzește
Nădejdiile mele dar de nuntă.

Eu mi-am zidit în nori altarul,
Și inima, smerita roabă,
Îngenuncheată-n umilire,
Jertfa curată ei podoabă...
Azi nu mai este... Și mă doare
Când vraja razelor senine
Aprinde-o candelă de veghe
Într-o biserică-n ruine...

Azi fulgerele mele-s stinse
Și moarte-s zâmbetele toate
Și nu va mai rodi nisipul
Din biata mea pustietate.
În lanț de neguri și uitare
Aș vrea amarul meu să-l ferec...
Nemărginită bolt-a nopții,
Îmbracă-ți haina de-ntunerec!

Aruncă vălul tău de umbră
Pe toate farmecele firii
Și-ngroapă-n adâncimi de ape
Ispitele îndrăgostirii.
Pe scânteierile de rouă
Și peste câmpul nins de floare,
O beznă grea, ca giulgiul morții,
Să cearnă pace-adormitoare.

Când glasul tinereții moarte
Și-al viselor înfrigurate,
Rătăcitor, fără repaos,
La poarta sufletului bate,
Eu, învălit în întuneric,
Să-nchid zăvorul de la poartă,
Și nicio stea să nu mai vadă
Singurătatea mea deșartă.

Luceafărul, Budapesta,
15 septembrie 1905

CLĂCAȘII

Era în miezul zilelor de vară,
Și soarele, din drumul lui de pară,
Își trimitea săgețile aprinse.
Din brâul lui, din haina lui senină,
Descopciate ținte de lumină
Cădeau sfârmate-n pulbere de rază
Pe revărsarea țarinei întinse
Și ascuțeau ucigătoare sulii...

Eu le vedeam înșiruirea lungă,
Cum, gârbovită,-ncet înaintează,
Cum, stăruind, prin holdă-și taie uliți,
Cerșitorind cu ochii stinși o dungă
De nor pribeag în vânățul din zare.
Când secerea-n trudita ei cărare
Șir așternea în snopii grei de aur
Prisosul sfânt de binecuvântare.
Erau clăcași: oștenii fără nume
Ce duc războiul mare-al tuturor,
Ei ce se sting în neguri și uitare
Și cad și mor de cruda-mpovărare
A tuturor durerilor din lume...

Erau atâția-n slujba lor de clacă
Cei osândiți să plângă și să tacă:
Moșnegi slăbiți, ce scris-aveau pe frunte
Zădărnicia pletelor cărunte;
Bărbați sfârșiți, cu sufletele moarte,
Cu tot amarul unei vieți deșarte.
Și-n lung șirag, femeile trudite,

Cu ochii stinși, cu sânul supt de trudă,
Înaintau în cale, gârbovite
De munca lungă, vitregă și crudă.
Cum se târa poporul mut de umbre
Părea o ceată tristă de-ngropare,
Și arșița cădea ucigătoare
Pe-a secerii sclipire nendurată.

În urma lor, încet, fără zăbavă,
Ca un blestem din vremuri înnoptate,
Ca o pedeaps-a veacuri de păcate,
Venea stăpânul gliei odrăslite,
Cu zâmbetul nădejzii împlinite,
Cu pasul greu de-atâta sănătate.
Obrajii lui se aprindeau în pripă,
Și-n ochii lui ardea mânia oarbă
Când vreun moșneag sta locului o clipă,
Tremurător, cu mâneca să-ți șteargă
Sudoarea grea ce-i picura din barbă.

Și se târa poporul mut de umbre,
Neputincioasă ceată de-ngropare.
Iar când a fost în ceasul de amiază,
Și le-au adus merindea lor amară,
Din pâne de neghină și săcară,
Ei stau sfârșiți, cu ochii duși departe,
În adâncimea zărilor deșarte.
Eu le vedeam înșiruirea lungă
De mucenici nerăsplățiți ai pâinii,
Cei logodiți de veacuri cu durerea,
Și două lacrimi mi-au curmat vederea,
Căzând încet în bulgării țărâniei...

Din ceata lor, grăbită, se desprinde,
Întreg lăsându-și codrul de merinde,
Cu chipul stins, o umbră de femeie.
Lâng-un răzor ea stă îngrijorată,
Privește-n jos și sânul și-l descheie,
Mângâietor s-apleacă să ridice
Un făt bălan, ce, adumbrit de spice,
A adormit pe-un așternut de glugă.
Ea blând ridică-l, stând ingenuncheată,
Și-ncet îi dă copilului să sugă...

Cutremurat de clipa asta sfântă,
Un gând simțeam cum sufletu-mi frământă,
Cum mă supune gândul și mă-ndeamnă,
Poruncitor cum drumul mi-l arată:
Ca un proroc, cu fața-mbujorată,
Să cad la poala mamei din țărână
Și, sărutându-i înăsprita mână
Și haina ei de sfântă preacurată,
Genunchii mei să-i plec de închinare!
Și pe copilul ce zâmbește-n pace,
Înfășurat în scutece sărace,
Eu să-l ridic cu brațele-amândouă
În strălucirea arșiței din slavă,
În razele ce cad dogoritoare,
Să-l înfrățesc cu vulturul din zare
Și să-l cunun cu doina din dumbravă!

Căci inima purcede să-mi dezgroape
Comoara ei de doruri nemplinite,
Și simt amarul țarinei robite,
Și simt rușinea neagră cum mă-neacă,
Simt cum lumină-ncepe să se facă,
Cum moare bezna vechilor păcate.

Și sufletul înviorat îmi spune
Că fătul ăst-al patimii amare
Și-al dorului ce moare-n așteptare
E solul sfânt... înfricoșatul crainic,
Izbăvitor durerilor străbune.

Azi ochii lui ascund în adâncime
Măreța taină nepătrunsă mie
A ceasului cel poruncit să vie,
Să sfarme jalea din viitorime.
El, cel frumos și frate bun cu glia,
Nou-întrupatul suflet de Mesia,
Va fi județul ceasului de mâne,
Ce-ntr-un zorit aprins de dimineață,
Cu mâna lui vitează, îndrăzneță,
Zdrobi-va cartea legilor bătrâne.

El va-ntrupa în strigăt de chemare
Cuvântul sfânt ce azi adăpostește,
În licăriri de tainice altare,
Biserica nădăjduirii noastre,
Și strigătul întraripat va crește,
Prin plaiuri largi, prin munți purtând cuvântul,
Și va trezi din somnul lui pământul,
Și rumeni-va zările albastre.

Atunci, în ziua mare-a învierii,
Acești ostași cu fețe oflitate,
Cu zâmbet mort, cu suflete trudite,
Ca-ntineriți de suflul primăverii
S-or ridica, ei, cari au fost străjerii
Amarului, și-ai morții, și-ai durerii,
Cu brațul greu de greul răsplătirii.

Toată țărâna gliei dezrobite
Și munții toți și-adâncurile firii
Vor prăznui din pacea lor urnite
Înfrișoșata clip-a premenirii,
Când suflet nou primește întrupare,
Și-n strălucirea razelor de soare
El hărăzește vremii-mbătrânite
Vestmântul nou, de nouă sărbătoare.

Luceafărul, Budapesta,
1 octombrie 1905

AȘTEPTARE

Sat din margine de codru,
Revărsat sfios în vale,
Tot mai jalnic cade-amurgul
Peste strașinile tale!
Frunza plopilor pe plaiuri,
Ochii stelelor pe creste,
Roua firelor de iarbă
Plâng duioasa ta poveste.

Ursitoare rele scris-au
Toți voinicii să te lasă,
Și-au orânduit să fie
Un pribeag din orice casă.
Azi, de cântece și glume
Toată vatra ta-i orfană,
Și-i atât prisos de jale
În îngusta ta poiană.

Unde-i astăzi cântărețul
Glasul codrilor s-asculte,
Cetluind pe patru strune
Taina zvonurilor multe?
Și, pribegitori, azi, unde-s
Ochii văzători-a-toate,
Să îmbrățișeze-ntregă
Vraja firii fermecate?

În zadar de sus azi luna
Chipu-și împletește-n apă,
Ale firii înțelesuri
Minte nu-i să le priceapă.

Și-n zadar răsare soare,
Brăul bolșii să-ntretaie,
N-are suflet, azi, tovarăș
În cărarea-i de văpaie.

Mor azi cântecele-n pragul
Noptilor la șezătoare,
Și de feți-frumoși uitată,
Mândra Cosânzeană moare.
Azi voinici cu zmeii-n luptă
Zarea nu mai înspăimântă,
Și pe pajiștea-nflorită
Niciun cântăreț nu cântă.

Tot mai ostenită-i doina
Fluierului de la munte,
Tot mai părăsite-s astăzi
Bietele piscuri cărunte.
Doar arare, câteodată,
Vreun rătăcitor, departe,
Satului pierdut în umbră
Mai trimite-i câte-o carte.

Salba de căsuțe albe
Se-nsenin-atunci deodată,
La podmol, în fapt de seară,
Toată lumea-i adunată,
Și, prin ochelarii umezi,
Spune popa din scrisoare,
Pân' ce luminează luna
Fruntea celor arși de soare.

Luceafărul, Budapesta,
15 aprilie 1905

NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL

FECUNDITAS

Se-ndoaie coapsa plopului pe culme
Când frunzele de-o nevăzută mână
Atinse cad – și una câte una,
Zburând domol, se spulberă-n țărână.
Le văd în drum șiraguri așternute,
Un val de vânt le-nvolbură-n risipă,
Viața mea, la tine-acum mi-e gândul,
Cum te fărâmi tu, clipă după clipă!...

Trec zilele în goana lor pripită,
Și fiecare mai sărac mă lasă,
În orice clipă, minții zbuciumate
Câte-un drumeț îi pleacă de la casă.
Nu au popasuri gândurile mele,
Sămânța lor se zbate veșnic nouă
Și, călător pe drumuri nesfârșite,
Se risipește sufletul meu vouă!

În alergarea lipei călătoare
Atâtea-s date ochilor să vadă,
Și câte-mi trec fugare pe la poartă
Le cheamă toate sufletu-n ogradă.
Cu ele-mpart eu darurile mele!
Las inima comoara să-și desfacă
Și, când pornesc în calea lor pribege,
Cu ele duc podoaba mea săracă...

Nu sus în cer! Vă biruie înaltul!
Curmați-vă cărările spre stele,
Rotind răzlețe-n praful de pe uliți,

Vă vreau acolo, gândurile mele!
Cădeți, cădeți, voi, frunze dezlipite,
Pe câmpul larg, în zbor, vă poarte vântul
Și vă-nfrățească rostul cu țărâna:
Pe urma voastră va rodi pământul!

Viața Românească, Iași,
octombrie 1907

PRĂPASTIE

La geam mi se zbătea orașul cu huietul fără popasuri,
Cu vrajba lui, războiul pâinii îl deslușeam în mii de glasuri,
Și chiotul flămând al vieții vuia la geamurile mele...
Eu ascultam pierdut la masă, și toate zvonorurile-acele
Smulgeau din inima-mi bolnavă șiragul slovelor trudite...
Și cum pluteam așa-n neștire, deodată,-ncet, pe nesimțite,
Nedumerit trecându-mi pragul, un om s-a strecurat de-afară...
Un biet moșneag cu barba albă, frumos în portul de la țară...
El s-a oprit în prag o clipă... Mi-a zis apoi sfios pe nume,
Când ochii-ntrebători, albaștri, mă cercetau în faț-anume...
Juca un zâmbet de lumină pe fruntea lui brăzdată-n crețe,
Și când m-a cunoscut bătrânul, ca-ntinerit, mi-a dat binețe.
Am îngropat atâta vreme de când eram noi împreună,
Îmi învia o lume-ntregă cu vorba-i limpede și bună,
Atâtea farmece uitate zâmbeau din graiul lui cuminte,
Se fărâma o jale blândă în tremuratele cuvinte
Și povestea încet moșneagul mișcându-și pletele cărunte...
Spunea de-un sat cu case albe, pierdut pe coasta unui munte.
De oamenii uitați acolo, pe cari îi paște nenorocul,
Cum li s-a stins nădejdea-n suflet și li s-a stins în vatră focul,
Cum numai mărăcini pe câmpuri le-a mai lăsat arsura verii,
Cum slujbe dau pe câmp plugarii, și cum se vaieră oierii.
Spunea de-o casă părăsită, fără stăpân de ani de zile,
Cum își îndoiaie-ncheietura acoperișul de șindrile,
Cum vântul a-ngropat fântâna, cutreierând ograda moartă,
Și-n ziua Sfântului Ilie i-a frânt armindenul la poartă.
Și multe povestea bătrânul... Vorbea de jalea bătăturii,
Cum și-a făcut o barză cuibul și are pui în podul șurii;
Mi-a spus că-n țintirim, la groapă, doar dânsul biet, de se mai duce,
Că picăturile de ploaie au șters porecla de pe cruce...
Îi tremura încet cuvântul... Simțeam sfiala că-l apasă

Când m-a privit duios în față:

„Te mai gândești vreodat-acasă?...“

În ochii-ntrebători, albaștri, priveam eu fulgerat de clipă,
 Simțeam cum duhul altor vremuri deasupra-mi bate din aripă,
 Vedeam cuprinși de-nfiorare cum stau în fața mea păreții,
 Cum mi se deslușesc aievea din neguri tainele vieții...
 Supus, îmbrățișam moșneagul atâta de străin în casă,
 Și chipurile din părete, și lucrurile de pe masă;
 Și toate cărțile pe poliți păreau c-ascultă și se miră
 Și mă privesc cutremurate de câte se destăinuiră...

*

În urmă se zbătea orașul cu zvonu-ntrecerilor multe,
 Se zbuciumau alături plopii de câte le-a fost dat s-asculte.
 Atâtea jalnice-nțelesuri plângeau în frunza lor bolnavă
 Și, pricepând atâtea taine, tânja livada de otavă.
 Venea din cer pe câmp amurgul... De pe înaltul unui munte
 Dura, din umbră și lumină, în drum o minunată punte.
 Simțeam cum bolta se-nfioară, cum sânu-i uriaș tresaltă,
 Cum tremură înfrigurată sfioasa trestie de baltă,
 Și stam înmărmurit, în cale, cu brațele încrucișate.
 Neștiutor, priveam departe, și ochii-nchiși pe jumătate
 S-au umezit de arătarea acestui asfințit de sară:
 ... Vedeam pe șerpuirea albă în largul drumului de țară
 Un om bătrân ducând povara unei vieți nemângâiete,
 Și soarele-mpletea cu aur argintul lui curat din plete.
 Și cum urca încet colina – schimbând cu mâinile toiagul,
 Cu barba albă de zăpadă – un sfânt mi se părea moșneagul...
 Îl deslușeam tot mai departe. Simțeam, în clipele acele,
 Cum orice pas sfarm-o verigă din lanțurile minții mele
 Și, ca un făcător de rele, am tresărit de-nfiorare
 Când mi l-a înghițit amurgul...
 Un fulger și-a deschis cărare,
 Cutremurându-și pieptul șubred. Sclipirea lui înfricoșată

Mi-a luminat abia o clipă, și-am înțeles atunci deodată,
 Prăpastia ce port în mine. Acolo-n piept, încâtușate,
 Sunt două suflete dușmane... Străveche, ura lor se zbate,
 Și mintea s-a trudit zadarnic o viață-ntreagă să le lege...
 Obezile lor ruginite tu mi le-ai sfărâmat, moșnege!
 Atunci, scăpate din robie, s-au ridicat într-o clipită,
 O luptă s-a încins grozavă din ura lor neadormită
 Și le vedeam cum vor cu pumnii să spargă strâmta încăpere,
 Le auzeam în piept strigarea... Cum glasul lor închis mă cere:
 „Mă du departe, mai departe! La munți cu fruntea de zăpadă,
 Să sorb din freamățul pădurii și-al ierburilor din livadă!
 Să mă-nfioare tainic brazii, când tremură din aripi vântul,
 Dă-mi largul bolții înstelate și fă-mă frate cu pământul!
 Mă du departe, mai departe! În satul semănat sub munte,
 La casa cu ferești înguste... la piscurile largi, cărunte.
 Mă duc acolo-n țintirimul unde,-n poleiul alb al lunii,
 Sub cruci de lemn slăbit de vremuri, își dorm odihna lor străbunii!“
 „Nu simți orașul cum tresare sub turnurile de aramă?
 N-auzi vârtejul lui năprasnic... nu-l simți pe nume cum te cheamă?
 Nu-l vezi în haina lui de flăcări cu veșnica neadormire,
 Cu zbuciumul atâtor patimi... atâta sete de mărire?
 Suflarea lui de foc mă arde, iar glasul-i mă oprește-n cale:
 În umbra zidurilor negre ai tors tu gândurile tale!...“

Așa se frământa în mine strigarea lor neîntreruptă,
 Mi-au pustiit întreg avutul cei doi potrivnici prinși în luptă,
 Și stam sărac în bezna nopții, cu ochii ațintiți în zare,
 Când vântul, demon fără milă, părea că-mi râde-n alergare:

„Împins de visele deșerte, zadarnic drumul tău îl sui,
 Biet călător, în lumea asta, tu nu mai ești al nimănui!“

Luceafărul, Sibiu,
 1-15 mai 1908

CÂNTECELE MELE

Eu vă chem din visuri,
Vă cobor din stele,
Vă alint în taină,
Cântecele mele –
Ca-ntr-un cuib, v-adorm în suflet, cântecele mele!

Ciripiți acolo,
Păsăruici golașe,
Ciripiți și creșteți
Ca un prunc în fașe –
Plângeți și zâmbiți la sânu-mi, ca un prunc în fașe.

Pe deasupra voastră
Împletesc cunună
Razele de soare,
Razele de lună –
Câte nu vă spun, șirete, razele de lună?

Într-o zi vă-nșală
Zărilor albastre,
Vă despart de mine
Aripile voastre –
Cine-mi poate spune drumul aripilor voastre?

Rătăciți departe,
Paseri călătoare,
Nu vă știe cuibul –
Îl mai știți voi oare?
Pribind în lumea largă, mă mai știți voi oare?

Bate-n ștreșini ploaia,
Cuibul vechi vă cheamă,
Părăsit și singur,
Cuibul se destramă –
Fără ciripitul vostru, cuibul se destramă!

Luceafărul, Sibiu,
1 aprilie 1908

ÎNVIERE

E-n cuib la noi visatul sol de pace,
E îngerul chemat în nopți sihastre
Să-mbine două suflete sărace...
Îl simt deasupra capetelor noastre
Cum, tremurând, aripile-și desface...

Vezi, suntem singuri... Fruntea mea fierbinte
O sprijini tu cu mâinile-amândouă,
O sprijini tu, și mâna ta nu minte,
Nevasta mea... Cu fața unei sfinte,
Ai chipul blând și-n ochi sclipiri de rouă.
Ei se deschid, ca bine-să-cuvinte
Tăcerea ast-atât de dulce nouă...
... Și stăm uitați... E-atâta pace-n casă,
Doar în cămin jăratecul tresare
Și mor cărbunii arși de-nfiorare
Când cade-o dulce-adormitoare lene,
Și-n noapte,-ncet, pe creștet ni se lasă,
Coboară lin, ne-alunecă pe gene,
Ca o broboadă albă de mătăasă...

În pacea caldă visurile toate
Pe-același drum se duc îngemănate
Când ochii mei în noapte-și fac cărare,
Neștiutori călătoresc în zare,
Îmbrățișând câmpiile de ghiață...

Zadarnic cer un picur de viață...
Dorm zăvorâte-ndemnurile firii,
Și luna trece, galbenă la față,
Nemilostivă-n drumul strălucirii...

Eu stau pierdut, înlănțuit de frică,
 Când, într-o clipă, câmpul se-nfioară.
 Din adâncimi un urlet se ridică:
 Simt tot mai dârz cum bolta o despică,
 În drum năvalnic suie și coboară
 Pustietatea albă de zăpadă.

Frământă creasta plopilor din vale
 Îngrozitorul chiot de osândă.
 Și tremură omătul pe livadă –
 Când de departe-un lup își taie cale
 Și-și strigă nopții patima flămândă.
 În ochii verzi văd fulgere de ură,
 Văd neînfrânta sete de viață,
 Mă biruie păgâna lor arsură...
 Ei nu cunosc a jugului povață!

Te înțeleg, neîmblânzită fiară,
 Tu, frate bun al visurilor moarte,
 Mustrarea ta, ce-mi vine de departe,
 Lovește-adânc și-ncepe să mă doară...
 Te-ascult, te-ascult, ostaș fără hodină,
 Tu, sol răzleț al patimilor mele,
 Îmi tulburi pacea cerului cu stele,
 Și mă cobori din lumea lor senină.
 De glasul tău, ce strigă-n întunec,
 Se frâng și cad zăvoare ferecate,
 Se frâng și cad, și lanțuri n-am să ferec
 Adâncă cript-a vremilor uitate.
 Simt sufletul cum calcă pe ruine,
 Biruitor îi fulgeră armura:
 Un mândru mort s-a deșteptat în mine,
 Și chipul lui cutremură-mi făptura...

Mărită fi, tu, clipă-nfricoșată!
L-ai înviat pe cel de-odinioară
Și i-ai trezit durerea îngropată
Cu glasul tău, neîmblânzită fiară!
Ești tot cel vechi, cum te știam odată,
Când, în tăcerea umedei mansarde,
Îți împleteai din fulgere cunună,
Și-n tremurarea razelor de lună
Întretăiai țăriile cu zborul!...
Pe-același drum treci vămile vieții,
Și fruntea ta și sufletul tău arde,
Neînfrânate sol al dimineții!

Dă-mi mâna ta, frumoasa mea copilă
Să prăznuim marea înviere!
N-auzi eterna lumilor durere?
Din mii de guri s-a deșteptat la poartă!
Fiorul vechi de dragoste și milă
Mi-a înviat amărăciunea moartă,
Și glasul ei din cuibul tău mă cere.
Dă-mi mâna ta, frumoasa mea copilă!

Luceafărul, Sibiu,
15 august 1908

COSAȘUL

S-a fost pornit un vânt molatec
Să miște papura din baltă,
Într-un oftat prelung și sâlnic
Gemea tulpina ei înaltă.
Călătorea de-atâta vreme
Bolnavul vânt, mergea departe,
Și semăna atâta jale
De-a lungul miriștilor moarte.

Mureau ovezele pe dealuri
Sub răsuflarea de otravă,
Și se uscau în rădăcină
Livezi întinse de otavă.
Alături tremura porumbul,
Cu trupul chinuit de sete,
Și se frângea troznind în noapte
Ca o oștire de schelete...

Mai sus, în deal, înspre dumbravă,
În colț, la marginea poienii,
Era un car cu oiștea-ntoarsă,
Și-n jug, alături, boulenii:
Sărmane, blânde dobitoace!
În căutătura lor amară
Se răsfrângea întreagă jalea
Acestui trist amurg de vară...

În fața lor stătea pe gânduri
Tovarășul zdrobit de luptă,
Înfiorat de truda stearpă,
Un biet cosaș cu fața suptă.

Și cum ședea bătându-și coasa,
Întins pe zdrențuita zeghe,
Cu ochii stinși, părea țaranul
Un mucenic de legea veche.

Eu mă uitam, cu milă-n suflet,
La mâna lui de soare arsă;
Vedeam cum din apus o rază
Pe frunte-ncet i se revarsă.
Și, cum treceam tăcut în cale,
Din glasul coasei chinuite
Se-nfiripa povestea mare
A mâinilor nerăsplătite.

Țipa pe urma mea oțelul,
Simțeam cum blastămă și plânge,
Și ceriu-mbujorat departe
Părea tivit cu foc și sânge.
În sufletu-mi strivit de groază
Păgâne patimi prind să fiarbă!
„Trudită, chinuită coasă,
Vei mai cosi tu numai iarbă?...“

Luceafărul, Sibiu,
15 septembrie 1908

PORTRET

... Și cum te văd întins pe perne, în faetonul tău de gală,
Și văd cum toate-s largi pe tine, și numai fruntea ți-e îngustă,
Să nu te miri că nu mă mișcă o clipă lenea ta augustă,
Și că înfrunt cu-atâta milă căutătura-ți triumfală.

Ca într-o criptă doarme-n carne pitica inimă-ngropată,
Nimic din vaierul de-afară nu izbutește să audă,
Dar, uite, sufletul meu meșter c-o liniște atât de crudă
Ridică lespedeza și vede în groapa ta întunecată.

Și te-nțeleg drumeț statornic al lumii veșnic neschimbate,
Ți-i știu șacalii care țipă în biata inimă bolnavă,
Ei nu vor înceta să urle, căci foamea, foamea ta grozavă
E-nfripată din fiorul atâtor guri nesăturate.

Atâți zilieri ce răsturnară în noaptea veacurilor mute
Cu sapa lor neostenită bogata țarină bătrână
Ți-au răsădit, drept moștenire, în suflet foamea lor păgână,
Și cum te-ai sătura când trebui să potolești atâtea sute?...

Străbunii tăi cu palme aspre, răpuși de robota haînă,
Și-au risipit în trudă vlaga atâtor brațe chinuite,
Atâtea zile fără tihnă și nopți atâtea nedormite...
Ei dorm în somnul tău acumă și cer în lenea ta hodină.

De-aceea, când te văd pe perne, în faetonul tău de gală,
Și văd cum toate-s largi pe tine, și numai fruntea ți-e îngustă,
Îți iert și inima flămândă, îți iert și lenea ta augustă
Și – vezi – înfrunt cu-atâta milă căutătura-ți triumfală!...

Luceafărul, Sibiu,
15 decembrie 1908

DE DEMULT...

Tot mai rar s-aud în noapte clopotele de la strungă...
Patru inși la popa-n casă țin azi sfat de vreme lungă.

Într-un sfeșnic ard pe masă două lumânări de ceară,
Plin de grije, peană nouă moaie popa-n călimară!

„Patru juzi din patru sate, de la Murăș mai la vale,
Cu supunere se-nchină astăzi Înălțimii Tale,

Luminate împărate! Scriem carte cu-ntristare,
Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și-ntrebare...
Semne-aveam, și-n miezuine¹ le-au fost pus demult bătrânii,
De pe când în țara asta numai noi eram stăpânii...

Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfărmat dușmanul,
Și pe Ionuț al Floarii ni l-au prăpădit, sărmanul.

Ne mor vitele-n ogradă și ni-e jale nouă foarte
Și,-nălțate împărate, noi n-am vrea să facem moarte!

Dar ne vrem moșia noastră, vrem și pentru mort dreptate,
Ale Înălțimii Tale slugi supuse și plecate,

Am trimis această carte și, precum ca să se știe,
Scris-am eu, popa Istrate, în ziua de Sfânt-Ilie.

Iar noi patru juzi cu toții nu știm slova și scrisoarea.
Punem degetul pe cruce și-ntărim și noi plânsoarea.“

.....

---

¹ Miezuină – hat

La fereastră-n zori de ziuă și pătrund încet în casă,
Juzii, treji de gânduri grele, stau cu coatele pe masă.

O nădejde luminează fețele nemângâiete;
A-ntărit scrisoarea popa; la tot colțul o pecete.

Moș Istrate se ridică și, cu mâna tremurată,
Pune cartea în năframă, de trei ori împăturată...

Înțolit de drum, jitarul Radu Roată se ivește,
Vechi căprar din cătănie, știe carte pe nemțește.

El așază-n sân răvașul și sărută mâna popii,
Juzii-i strâng o dată mâna, le mijesc în gene stropii.

Stau cu popa-n pragul porții, ochii lor spre drum se-ndreaptă
Când, cu traista subsuoară și toiagu-n mâna dreaptă,

În sclipirea dimineții, care rumenește satul,
Radu Roată pleacă-n lume, cu scrisoarea la-mpăratul.

Luceafărul, Budapesta,
1 februarie 1906

COLINDĂ

Moș Crăciun, Moș Crăciun!
La casa de om sărac
S-a gătat făina-n sac
Și n-avem să-ți dăm colac...
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!
Pe toate răzoarele,
Pe toate ogoarele
Ne-am trudit picioarele...
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!
Toate săptămânile
Ne-am ostenit mânil
Și-am adunat grânele...
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!
Slujim slujba satului,
Țarina bogatului,
Pajura-mpăratului...
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!
Pe toate cărările
Îți cântăm cântările,
Ardem lumânările...
Moș Crăciun!

UN OM

Rămas bun, biete mâni de trudă,
Atâta vreme-mpovărate,
Ce stați pe pieptul slab acuma
Întâia dată-ncrucșate.
Ostaș al sfintei munci depline,
De-acum pământul te așteaptă,
La judecata cea din urmă
Tu vei găsi socoată dreaptă!

Cinstită slugă credincioasă,
Voi odihni a tale moaște,
Doar glia neagră și mănoasă
Atât de bine te cunoaște...
Închișii ochi n-or să mai știe,
Și nu s-or tulbura de jale
Când cai străini vor paște iarba
De pe movila gropii tale.

Azi nu mai e îngust bordeiul
Să-ncapă jalea ta amară,
Din iconița ta, Preasfânta
Te vede cea din urmă sară...
La cap un muc de lumânare
Învie-ncet și dă să moară,
Asemeni visurilor tale
În sufletul de-odinioară!

Numai o babă milostivă
Îți străjuie la căpătâie,
Și pe cărbunii din jertfelnic
Așază boabe de tămâie.

De pe blidar un biet opaiț
Își joacă para tulburată
Pe fața strânsă subt bărbie
C-o legătură-mprumutată.

Încet s-apropie de tine
Și-ți pune-un ban în mâna slabă,
Îi tremură durerea-n gene
Și-ncepe-a plânge, biata babă...
Îi fură tânguirea vântul
Ce bate-n drumul lui fereastra:
„Vai de norocul tău, vecine,
De ce-ai mai fost pe lumea asta?...“

S-abat în mintea ei bătrână
Frânturi din rostul tău pe lume,
Cum doi băieți ți-s slugi, departe,
Și nu le-ai mai știut de nume.
Din trei feciori ce-aveai, războiul
Ți l-a-ngropat pe cel mai mare,
O fată-i moartă de rușine,
Nevasta ta – de supărare.

Se zbate-n sfeșnic lumânarea
Și moare-n stingere domoală,
A adormit în lacrimi baba,
Și capul i-a căzut în poală...
Prin geamul spart clipește luna,
O clipă numai se arată,
Și-n perna ei de nori ș-ascunde
În pripă fața ruinată...

Un popă-n grabnice tropare
Te va petrece dimineată,
Și poate nimeni nu va plânge
Plecarea asta din viață...
De lângă șură, răzimată,
Te va privi muncita sapă,
De-ar ști vorbi surata bună,
Amar te-ar prohodi la groapă:

„O viață-ntreag-am fost tovarăși,
În ploii și-n arșiță de soare,
De truda palmei tale aspre
Eu m-am făcut strălucitoare.
Sclipirea mea spune rușinea
Și jalea care mă purta:
M-ai frânt de glia tuturor,
Dar n-am săpat moșia ta!“

Viața Românească, Iași,
1 martie 1907

GRAIUL PÂNII

Poveste-ntunecat-a pâinii,
Nu-i strună să te știe plânge,
Căci de durerea ta străveche
În suflet cântecul se frânge.
Când de strigarea strunei mele
Aș vrea plânsoarea ta s-o ferec,
Se sfarmă coardele strivite
De-atâta jale și-ntunec.

Din umbra nopții care-ngroapă
Al vostru neam din vremi bătrâne,
Vă deslușiți în negre rânduri,
Voi, dătătorilor de pâne.
Cinstite mâni, de soare arse
Și înăsprite de sudoare:
Din truda săptămânii voastre
Trăiește-a lumii sărbătoare.

Eu vă-ntâlnesc în drumul minții
Și-n calea visurilor mele,
Căci nu vor ochii să mă mintă,
Nu vrea urechea să mă-nșele.
Simt câte doruri nențese
Și gemăte nepricepute
Acopere cu voi alături
Cenușa veacurilor mute.

Ați împletit atâta jale
În doina voastră care plânge,
Doar holdele cu spice grele
Răsar din lacrimi și din sânge.

Dureri ați zăvorât sub glie,
Și patimi nemblânzite încă,
Eu le-nțeleg și mă-nfioară
Cum fierb în matca lor adâncă.

Mustrarea mintea mea o sapă
Și groaza sufletu-mi apasă,
Căci umbra voastră-ndurerată
Pe veci îmi străjuie la masă.
Simt duhul răzvrătirii negre,
Înfrișoșata zi de mâne
Cum și-au dospit amărăciunea
În bucătura mea de pâne.

Luceafărul, Sibiu,
15 decembrie 1906

CAIN

În vremi demult s-a așternut sub glia
Și trupul tău și mâna vinovată,
Dar Cain, tu, păcătuirii tată,
Tot mai rășai și-n vremea mea târzie.

Azi crește iarba proaspătă, curată,
Pe groapa ta de veșnică urgie,
Păcatul însă pururi reînvie,
Nu l-a primit țărâna-nfiorată...

El s-a-mpărțit în largul lumii noastre,
Se zbugiumă neadormit în fire
Pe plaiuri verzi, pe stâncile sihastre.
Noi îi simțim ispita-nfrigurată –
Nepoți ai tăi, părtași în moștenire,
Purtăm în suflet zestrea blestemată!

II

Simțeam demult suflarea de otravă
Cum doarme-n pieptul fraților de-o mamă,
Cum din cetăți cu turnul de aramă
Purcede-n lunci și-n creștet de dumbravă.

Vedeam cum duhul negru se destramă,
Mă înecă funinginea grozavă
Și deslușeam clocotitoarea lavă
Cum se-nfiripă nebăgată-n seamă.

Tu, frate rău, cu inima flămândă!
Când Aveli mii cerșetoreau iertare,
Nu te-ai oprit în drumul de osândă!

Păcatul tău și-a întezit avântul
Și n-ai avut nici milă, nici mustrare,
Când otrăveai în urma ta pământul!

III

Azi s-a aprins oceanul tău de ură,
Azi limbi de foc despică aurora,
Pierzarea astăzi își întinde hora
Și despletită urlă-n băătăură.

S-a început războiul tuturor,
Azi strig' acei ce mii de ani tăcură,
Dezlănțuita patimii arsură
Azi prăpădește-n trăznete Gomora!

Bieți munți bătrâni! Voi gemeți azi de jale...
De-atâtea ori v-aș fi mutat din cale,
Voi stavila atâtor visuri moarte!

V-aș prăvăli azi munte peste munte,
Între pământ și cer v-aș face punte,
Să n-aud plânsul fraților departe!

Lucefărul, 1 septembrie 1903

O ȚARĂ ȘTIU

Părinte bun al neamurilor toate,
Fă geana ta de milă să tresară...
Ascultă-mă!... O țară știu, – acolo
Vor fi mai grele spicele la vară,
Mai cu belșug va fi rodirea gliei
În țara unde-s lacrimi și osânde...
Și sânge, Doamne, – sângele îngrașă
Și spor aduce miriștii flămânde.

Curând veni-vor pluguri în ogoare
Și-or rupe brazde negre de rușine
Sfios cădea-va bobul de sămânță
Și sub pământ s-a furișa mai bine!
Mai rodnică va fi îmbrățișarea
Grăuntelui cu firul de țărână,
Mai des vor curge lacrimile tale
Pe nou sfințita țarină bătrână.

Va crește, Doamne, grâu bogat la vară,
Încovoiat de roadele durerii
Și va veni cernită oaste mută
Pe câmpul larg să strângă sporul verii...
Aprins luci-va soarele-n văzduhuri
Și n-a fi cânt să-i mângâie arsura,
În pas domol știrile de seceri
Îți vor culege cuminecătura...

Ascultă, Doamne, glasul rugii mele:
Când trupul tău lângă altar s-a frânge
Adu aminte celor ce-ngenunche

Că trupul tău e plămădit din sânge...
De gândul ăst' cutremură-le firea
Și-n sufletele grele de păcate
Coboară, Doamne, pentru totdeauna,
Fiorul sfânt al dragostei de frate...

Luceafărul, 1 aprilie 1907

ÎN MUNȚI

Voi, munților mândri, moșnegi cununați
Cu stelele bolții albastre,
În leagănul vostru de codri și stânci
Dorm toate poveștile noastre,
Alături de șoimii cu ochii aprinși,
Din tainica voastră dumberavă,
Se-nalță-ndrăznețe-n lumina din cer
Și visele noastre de slavă.

În voi își deșteaptă plânsorile ei
Frumoasa mea țară săracă,
Cu brațe lipsite de-al luptei fior
Și buze ursite să tacă.
La voi vine jalea-i când vifor păgân
Purcede strigarea să-i frângă,
În cântec o schimbă pădurea de brazi
Și-n lume-o trimite să plângă.

La voi mă îndrumă-n cărările ei
Și biata mea soartă pribeagă,
Pădurea cea veșnic lipsită de somn
Mi-e sfântă ș-atâta de dragă.
Cântarea măiastră din codrii cărunți
Dă strunelor mele povață,
Și-o mândră poveste strivită de vremi
Truditul meu suflet învață.

Din culmea pleșuvă cu creștetul alb
Privirile-mi zboară departe,
Și-n mintea supusă tresare aprins
Fiorul măririlor moarte.

Un vaier amarnic se zbate-n amurg
Și stăruie-n zvonuri de ape,
Al munților vaier mă zbućiumă-n piept
Și-mi tremură plânsu-n pleoape.

O vitregă soartă, cu patima ei,
Pe-ntinsele culmi și poiene,
În vremuri pitice, iubirii de frați
Ziditu-i-a graniți viclene...
A pus miezuine și stavil-a pus,
Rupându-vă creștetu-n două,
Când Domnul, stăpân pe pământ și pe cer,
Pe voi v-a dat, munților, nouă!

Vă arde rușinea din creștet, ades'
Voi aspră porniți vijelie –
Și sufletu-mi lacom vă soarbe atunci
Năprasnica voastră mânie!
Din urletul vostru sub ceriul aprins,
Din ploaia de trăsnete grele
S-a naște odată, plutind peste vremi,
Cântarea cântărilor mele!

Luceafărul, Budapesta,
1 iulie 1906

PRIMA LUX¹

Într-o duminică de toamnă... vezi, ca prin vis mi-aduc aminte...
M-a sărutat cu lacrimi mama când mi-a-ncheiat la gât cămașa,
Zâmbind m-a mângâiat pe frunte și nuci mi-a dat din sân nănașa,
Și tata m-a bătut pe umăr și m-a-ndemnat să fiu cuminte...

Și parc-o văd cum sta bunica, plângând în colțu-i de năframă,
Când dascălul din sat și popa deodată ne-au venit în casă,
Și cum roșisem de rușine când popa m-a chemat la masă
Și mi-a vorbit de-nvățătură și m-a cinstit c-un ban de-aramă!

M-am furișat sfios în tindă... Simțeam cum mă supune frica,
Îi ascultam de lângă vatră, dar nu le-nțelegeam cuvântul...
Vorbeau de bani... vorbeau de carte... de rodul slab ce-a dat
pământul...
Și nu mai știu... Cu capu-n poală, am adormit lângă bunica.

Și vezi, atunci, în noaptea-aceea, m-a chinuit o arătare...
Părea că s-a deschis, departe, o gură roșă de bălaur,
S-apropia în drum o fiară cu solzi strălucitori de aur...
O deslușeam cum vine-n goană și crește mare, tot mai mare.

Eu în zadar fugeam pe câmpuri... În urma mea urla, spurcata,
Răsufletul grozav și negru puternic i-l simțeam în urmă...
Simțeam cum vrea să mă înghită, simțeam cum glasul mi se curmă,
Cu mâinile încrucișate sta fără de putere tata!

O mână m-a trezit din groază... venise mama să mă vadă,
Cu brațe moi și tremurate mi-a-ncolăcit atunci grumazul,
M-a îmbrăcat în haine albe, mi-a sărutat pripit obrazul,
Plângea când m-a urcat bunica sus, în căruța din ogradă...

¹ Cea dintâi lumină (lat.)

Și s-a pornit căruța-n noapte. În pietre scânteia potcoava,
Și tata sta tăcut alături... Mi se părea o-nchipuire...
Și somnul mă fura arare... Cu ochii grei de nedormire
Zăream în cale licuricii, cum luminau în șanț otava.

Dar sus, la marginea pădurii, am tresărit din somn deodată...
Vedeam cu ochii mei aievea vedenia îngrozitoare;
O gură roșă de bălaur mi se părea aprinsul soare,
Și-n fum îi clocotea întreagă spinarea largă, revărsată.

Strivit atunci de-nfiorare, m-am ghemuit la tata-n poală:
„Întoarce caii mai degrabă!... Nu vezi, bălaurul, mă-nghite?!“
Îmi tremura de groază trupul, ca pieptul paserei rănite,
Când tata mi-a răspuns pe gânduri: „Ne ducem în oraș, la școală!“

Luceafărul, Sibiu,
1 octombrie 1908

CANTORUL CIMPOI

Cântăreț de lege veche,
Cântăreț și om de treabă,
Biată mintea mea zadarnic
De păcatul lui se-ntreabă...

Cantorul Cimpoi, bătrânul,
Cu făptura lui vitează,
Cum cânta demult în strană
Cântecul de Bobotează!....

De troparele-i măiestre
Se-nchina adânc poporul
Și se lumina icoana
Lui Isus mântuitorul...

Povesteau pe-atunci nănașii
Că-i mai sfântă cununia
Dacă glasul lui mărește
Pe prorocul Isaiia.

Și la orice zi de praznic
Îl poftea un colț de țară –
Câte cântece de lume
N-a cântat odinioară!...

Dar, vezi, vremea fără suflet
Duce cântecul și gluma.
Azi e rău de satul nostru,
Și-i de cantor rău acuma.

Cum l-a-mbătrânit necazul
De când i-a murit muierea,
Dumnezeu i-a luat glasul,
Domnii i-au vândut averea.

Astăzi doarme unde poate,
N-are casă, n-are sură:
I le-a dus pe toate darea,
Și-un fecior la-nvățătură...

Luceafărul, Budapesta,
1 februarie 1903

STRĂINUL

Era duminică-ntr-amiază,
Noi stam pe prispă strănși în sfat,
Când s-a ivit pe drumul țării
Un om la marginea de sat.
Din pulberea învolburată
Abia puteai să-l deslușești –
Cu pașii largi grăbindu-și mersul,
Venea în hainele-i nemțești...

La cruce,-n deal, noi îl văzurăm
Cum s-a oprit deodată-n pas
Și s-a-nchinat adânc drumețul
Când a făcut în drum popas.
Privea-ndelung, ca dus pe gânduri,
La zidul zugrăvit cu sfinți.
Și sta cu capul gol străinul
În ploaia razelor fierbinți.

Când s-a pornit încet la vale,
Noi ne uitam de la zaplaz,
Și nu știu, ni s-a părut nouă,
Dar avea lacrimi pe obraz.
Când ne-a ajuns, a dat binețe,
Cu glas domol, și-apoi a stat
Și ne-a-ntrebat de sănătate
Și de nevoile din sat.

Ne-a zis c-ar vrea la sfânta slujbă
Să vie-alătura cu noi,
Și s-a uitat cu-atâta jale
Când a trecut un car cu boi.

Iar la vecernie drumețul
Stătea cucernic și supus
Și-a sărutat duios icoana
Cu răstignirea lui Isus.

Când a plecat, ne-a spus povețe
Cu grai înduioșat și bând,
Și ne-ncălzea atâta-n suflet,
Că lacrimam toți ascultând.
Spunea că nu-i păcat mai mare
Decât să-ți lapezi legea ta
Și, vezi, îi tremura cuvântul
Pe buze, când ne cuvânta!

Apoi s-a dus... ne era jale
Când s-a pornit la drum, pe grui...
Dar uite,-n țintirim, pe noapte,
Spun că văzură umbra lui.
De-atunci tot despre el ni-e vorba,
Și-atât am vrea cu toți să știm
Anume lângă care cruce
A-ngenuncheat în țintirim?

*Luceafărul, Sibiu,
15 iunie 1907*

MI-A BĂTUT UN MOȘ LA POARTĂ...

Mi-a bătut un moș la poartă,
Biet țăran cu țăndra sură,
Îl lătrau departe câinii
Când să-mi vie-n bătătură.

Cu sfiala lui senină
Mi-a trecut cucernic pragul,
Ca un sol din altă lume
Zâmbitor pășea moșneagul.

Câte nu ne povestirăm
Stând alătura la masă?...
Sfânta mea copilărie
Mi-a venit cu el în casă.

Rând pe rând îmi înviară
Năzuințe frânte-n două,
De la satul de sub munte
Până-n lumea asta nouă.

Murmura încet în barbă,
Se trudea să mă-nțeleagă,
Sta pe gânduri dus bătrânul
Când i-am spus povestea-ntreagă.

Mi-a plecat cu ochii umezi
De amara-nvățătură:
„N-o mai spune nimănuia
Biet moșneag cu țăndra sură!...”

Luceafărul, Sibiu,
1 ianuarie 1909

SCRISOARE

Vezi cum trece vremea,
Și tu, tot departe,
M-am gândit acum
Să-ți trimit o carte.

A-nflorit mușcata
Din grădina noastră,
Și-i atât de roșu
Macul din fereastră...

Straturile-n luncă
Toate-s semănite –
Și-ți spune nănașa
Multă sănătate.

Și mai este-o veste,
– Știi tu, nene, oare? –
Peste-o săptămână
Mărităm pe Floare.

Tata-i dus la târguri,
Mama stă și coasă
Și tot plânge, biata,
Că nu ești acasă.

Eu, pe gânduri dusă,
Trec seara-n ogradă,
Plâng acolo-n taină,
Plâng să nu mă vadă...

Bată-le pustia
Cele țări străine...
Ne gătim de nuntă
Și gândim la tine...

Luceafărul, Budapesta,
15 februarie 1906

LĂCAȘ STRĂBUN...

O lume-ntreagă mi-a rămas în urmă
Cu goana ei pripită după viață...
Tu iar mă chemi, împărăție-a firii,
Tu,-nlăcrimată, sfântă dimineață!
Când demonul celor pribegi în lume
Mi-a-ngenuncheat și dragostea și ura,
Vin din potirul bunurilor tale
Întârziat să-mi cer fărămitura.

Subt adumbriri de sălcii despletite
Mă-ndrumă azi cea mai din urmă vrere,
Sfiala lor îmi freamătă un cântec
Și-aieve-aud țărâna cum mă cere.
Eu, ostenitul călător al nopții,
Neputincios, azi, poposesc în cale,
Lăcaș străbun, cu turnul subțiratec,
Mă mai primești subt zidurile tale?...

Atâtea legi și-au picurat otrava
În inima rătăcitoare-n lume,
Ș-atâtea duhuri privegheau în umbră,
Toți mugurii nădejzii să-mi sugrume.
Pentru atâtea poticniri în cale
Și ispitiri de-nvățături deșerte
Ș-atâta suflet risipit pe drumuri
Putea-va oare ceriul să mă ierte?...

Când urc acum cărarea de pe culme
În dulcea pace atoateiertătoare,
Eu lupta simt cum sufletu-mi încinge,
Cum pieptul meu se zbate și mă doare.

În inimă obezile se sfarmă,
Se dezrobesc aducerile-aminte,
Și ușurat – biserică bătrână –
Mă-nchin la pragul porții tale sfinte.

Îmi răsăriți, din tremurări de umbre,
Voi, firi cumiști cu zâmbete-mpăcate,
Voi, preoții nădejzii fără moarte,
Voi, cei zidiți din vechea sănătate.
Văd luminat obrazul vostru rumen
De înțelesul altor lumi, senine,
Eu, orb supus al patimilor mele,
Atât de mult m-am îngropat în mine!...

Adormitor m-alină busuiocul
Îngălbenit subt candela de pază,
Prin liniștea ferestrelor boltite
Înfiorată a trecut o rază.
Lumină blând un chip de muceniță
Încremenită-n visu-i de fecioară,
Și-n suflet îmi pătrunde-o picătură
Din flacăra ce-ardea odinioară.

Stau biruit la colțul vechi de strană,
Și mintea mea cutremurată-mi spune
Că-n drumul ei a răsărit un picur
Din mult ascunsa vieții-nțelepciune...
Aici, în umbra potolită doarme
Măreața tain-a morții și-a vieții,
Tu, suflète întunecat de gânduri,
Tu simți prelung fiorul dimineții...

Un nou botez, de premenire nouă,
Dă minții mele altă-nfiripare,
Când din înaltul zidurilor negre
Coboară glas de binecuvântare.
Clopotnița se-ndoaie și se frânge
Din bieteale încheieturi uscate,
Un suflet e ce-i înfioară lemnul,
Și din adâncul altor vremi străbate.

E clopotul... Copilăria-și plânge
Comoara ei pierdută-n pribegie,
Cu limba lui de rugă și chemare
Strămoșii toți își spun mustrarea mie.
Azi îmi trimit nădejtile de veacuri
Strigarea lor ce vine de departe.
Eu o ascult și-n suflet îmi învie
Sămânța bun-a vremurilor moarte.

Luceafărul, Budapesta,
15 ianuarie 1906

ION CRĂȘMARUL

Vezi, multe păcate
Sunt pe lumea asta,
Lui Ion crășmarul
I-a fugit nevasta;
Mi se pare cu vătaful i-a fugit nevasta.

Trei zile-mplnite
Și-a grijit amarul,
Cu obrazii-n palme
A vegheat crășmarul;
Fără pâne, fără apă a vegheat crășmarul.

Când a fost de-a patra,
Și-a chemat ortacii,
Gloată voinicească
Mi-au venit săracii;
Lotri mari din două sate, mi-au venit săracii...

„Beți, copii, de-acuma
Rău să nu vă pară;
Să bem crășma toată
Până de cu sară;
Praf din toate să s-aleagă până de cu sară!“

S-au sumes voinicii
Și mi-au prins păharul,
De buți și butoaie
Mi-au golit celarul;
De cuprinsurile toate mi-au golit celarul...

Zice-un baci năstrușnic
Vorbe legănate:
„Bea și tu, Ioane,
Bea și tu, fârtate;
Cine știe câtă vreme mai trăim, fârtate!“

Dar Ion Crâșmarul
Bea și nu prea foarte
Și-i părea obrazul
Galben ca de moarte;
Era răzimat pe coate, galben ca de moarte.

Colo, cătră sară,
Strașina de paie,
A-nceput să ardă
Foc cu vâlvătaie;
De trei părți vărsa din crâșmă foc cu vâlvătaie!

Lui Ion Crâșmarul
Nu-i mai știi de nume,
Spun că peste muche
A plecat în lume;
Cu căciula pe sprâncene, a plecat în lume...

Luceafărul, Sibiu,
1 martie 1907

ACASĂ

... Dar nici că vrei să pleci atunci,
Știi că de groaza-nvățaturii
Ai plâns vreo două nopți întregi
Și te-ai ascuns în podul șurii...

Câți ani vor fi de când te-ai dus?...
Mai spune-ne cum ai umblat!...
Fără astâmpăr îmi erai,
Și cât ești azi de așezat!...

Nu m-ascultai... Știi ce-ai pățit
Atunci în seara de ajun?...
Acum și gândul mi-l cetești,
Cât de cuminte ești și bun...

Nu te-ar cunoaște nicidecum
Să te-ntâlnească-n drum vecinii,
Vezi, ieși în poartă și le zi:
„Mai știți, eu sunt feciorul Linii?!“

Te-ar râde fără crezământ,
Necum în drum să te oprească –
Și-ar zice: „Uite-un domn aici,
Dar nu-i de lege românească!“

Și mă sărută împăcată:
„Fecior cuminte are mama!...“
Eu îmi întorc o clipă fața,
Și-o lacrimă-mi udă năframa...

Luceafărul, Budapesta,
15 iulie 1902

NEPOTRIVIRE

Am întâlnit-o ieri în cale,
Sus, la răscruci, lângă alun,
Nu ne-am văzut de ani de zile
Cu fata judeului Zăbun.

Drăguța mea de la podmol,
Din nopțile cu șezători,
Și-a pironit ochii-n pământ,
Posomorâți și visători.

I-am prins mânuța s-o alint,
Nedumerită se uita,
Drăguța mea de la podmol
Mi-a zis sfoasă „dumneata“.

Iar când am prins-o de mijloc
Și-am sărutat-o lung pe gură,
Mi s-a ascuns la piept și-a plâns:
„De ce te-ai dus la-nvățătură?...“

Luceafărul, Budapesta,
1 august 1903

ASFINȚIT

Crai bătrân, pornit spre rugă,
Vine-Amurgul de pe munte,
Împărțind cernite-odăjdii
Brazilor cu bărbi cărunte.
Umiliți se-ndoaie brazii,
I se-nchină, i s-apleacă,
Și un zvon de surle-l lasă
Pe Măria Sa să treacă.

Stăruie domol moșneagul,
Mai coboară, mai se suie,
Și-nspre marginea pădurii
Stă la colț de cărăruie,
Ostenit, pe-un jgheab s-așază
Și clipind tremurătoare
Genele lui argintate,
Ce mi-și vede, ce mi-l doare?

Măre, colo, mai departe,
Se îmbină două creste,
Și-n poiană ce s-arată
E aievea, nu-i poveste.
Părul galben răsfirându-și
Răsturnat peste răzoare,
– De huzur i-s roși obrajii –
Doarme leneș craiul Soare.

Se încruntă greu bătrânul.
Murmurând încet în barbă,
De sfială se cutremur'
Firicelele de iarbă.

Își spun taina la ureche:
„Crai de glume, stai ș-adastă,
Moș Amurg aleanu-ți poartă,
Nu-ți dă fata de nevastă“.

Craiul tânăr sus pe creste
Simte-a ierbilor povață,
Și de jale, biet voinicul
Se întunecă la față.
Către casa lui din peșteri
Necăjit moșneagul pleacă.
Brazii-nfiorați îl lasă
Pe Măria Sa să treacă.

În oftat se-ndoaie fagii,
Tremură în crâng alunii
Și deodat' pădurea-ntreagă
A-nțeles durerea Lunii...
Biată Lună tremurată,
În zadar te-arăți în cale,
Toate florile surate
Plâng de dorurile tale.

Luceafărul, Budapesta,
1 noiembrie 1907

CARMEN

Mireasa mea albă, cu chipul bălai,
 Ascultă a nopții povață,
 Minuni spune glia-n poveștile ei
 Și tainele vieții ne-nvață.
 Nu simți tu fiorul ce-n tremur prelung
 Tresare-n adâncuri de ape,
 Răsufletul verii cum vine și-n drum
 Purcede vieți să dezgroape?

E dragostea mare – ascunsa pornire
 Ce sânul pământului poartă;
 E ceasul când glia în truda ei mută
 Învie-și țărâna sa moartă;
 E clipa când vechiul prisos de viață
 În straturi de flori se adună,
 Când bobul sfielnic din spice răsare,
 Zâmbind în poleiul de lună.

Lumina și cântul nuntesc peste fire
 În zvon de evlavie sfântă,
 Cu brâne de aur e bolta încinsă,
 Și iarba livezilor cântă.
 Azi lunca-i o mândră biserică largă,
 Iar plopii străjeri la irugă¹
 Par preoți cărunți în odăjdii de praznic,
 Cu brațe nălțate spre rugă...

Mireasa mea albă, cu chipul bălai,
 În fața lor blândă și dragă
 Smerită să-și plece genunchii trudiți

---

¹ Iaz

Și dragostea noastră pribeagă;
Și ceriul și glia ne-ascultă pe noi,
Iar marginea zării albastre
Aprinde-o sfioasă făclie de veghe
Și-n drumul nădejdilor noastre.

Noi suntem copiii pământului bun,
Drumeți ai poruncilor firii,
Și-n sufletul nostru-i același îndemn
Ce-nvie pe câmp trandafirii.
Stăpână e firea ce bolta aprinde
Și seamănă flori în dumbravă.
Iar dragostea noastră-i un picur senin
Din veșnicu-i cântec de slavă!

Viața Românească, Iași,
6 iunie 1906

O RAZĂ

Te-apropie, te-apropie de mine,
Și-ascultă-mă, frumoasa mea minune:

Eu sunt supusul firii înțelepte,
Închinător la glie și la soare;
M-au învățat poruncile ei drepte,
Îndemnul lor cuvântul meu îl spune.
Sunt cântărețul celor fără nume,
Un strigăt smuls de-a vremilor vârtoare
Din viforul durerilor din lume.
Mult tăinuia firii îndrumare
M-a plămădit din ură și iubire.
Mi-a dat durerea lumii moștenire,
Amarul ei să-l ocrotesc pe strune.

Te-apropie, te-apropie de mine,
Vreau mâna ta, minunea mea bălaie:
Azi, sub aprinsa ceriului văpaie,
În strălucirea mândrei bolți albastre,
Să se-nfrățească sufletele noastre,
Să se topească-n firea-ndrăgostită
Atât prisos de viață netrăită,
Ce răzvrătit îmi fulgeră prin vine.

Azi sufletul, trudit ceteț de stele,
Străjerul treaz al visurilor mele,
Întraripat străbate bolta-ntreagă;
Pătrunde sus și-n drumu-i se-nveșmântă
Cu revărsarea ceriului senină,
Cu cingătoare albă de lumină,
Cu tot argintul pulberii mărunte,

În calea lui din stele-și face punte!
Pătrunde sus, în bolta care cântă,
Și-atâtea taine-acolo sus dezleagă.
Azi, mintea, simt, purcede să-nțeleagă
Al vieții mele rost ascuns în stele.
Căci stelele îmi spun cuvânt anume:
Că-n patima îmbrățișării mele
Și-a ferecat iubirea ei o lume.

Toți cei lipsiți de-a dragostei povață,
Rătăcitori prin negură și ceață,
Toți cei feriți de-a soarelui căldură.
Îngenuncheați de rele și de ură,
Înfrigurate suflete muncite
De-o veșnică, zadarnică arsură,
Ce n-au primit iubire în viață,
Cu patima durerii lor unite
Își înfrățesc aprinsa mea pornire,
Îi dau avânt și nouă întărire,
Și glasuri nouă struna mea învață.

Mă cheamă țara celor fără soare,
Durerea lor și azi mă înfioară.

Privește-o rază blândă cum coboară
De sus din cer și fruntea ne sărută:
Solie sfântă, tainică și mută,
A pribegit din lumea ei de gheață
Spre lamura văpăii noastre sfinte,
Dorind iubire strălucirii sale.
Frumoasa mea, ea se va duce-n cale,
Rătăcitoare, undeva departe,
Lâng-un bordei părăginit de soarte,

Unde-o fecioară harnică, trudită,
Cu chipul stins de-a lipselor otravă,
Ce moarte-au scris pe fruntea ei bolnavă
Cu acu-n mâna albă, ostenită,
A adormit pe pânza chinuită;
Tremurător va trece prin fereastră
În chilioața umedă de lacrimi,
Lăsând un strop din fericirea noastră.

În clipa asta tainică și mare,
Când noi, topiți în dulce-mbrățișare,
Jertfim iubirii sufletele noastre,
Tremurătoarea rază călătoare
Alintă somnul trudnicei fecioare
Și-i luminează fața ostenită,
Cu vraja ei întruchipând un zâmbet
Fericitor pe buza ofilită.

Viața Românească, Iași,
6 iunie 1906

IUBIREA MEA

În munți cu creștetele sure, din albă inimă de stâncă
S-a plămădit în taină lacul, și din prăpastia adâncă
A biruit în drum pământul. Pe veci în matcă nestatornic,
El crește azi și crește mâne, de cer și de lumină dornic.

Căci are dragoste cu cerul de-a pururi mișcătoarea apă
Și-n frământarea ei păgână ea coasta jgheburilor sapă,
Cu pumnii sfarmă-n jur tărâmul și urlă de amar ce-o doare,
Spre ceriuri brațele-și întinde să-i vie dragul mire: Soare!

Când razele nepotolite sărută fața undei clare,
Înfiorată, spuma albă prelung și pătimaș tresare,
Atâtea curcubeie tremur în valvârtejul ei de picuri,
Când în când se prind în horă strălucitoarele nisipuri...

Așa-i iubirea mea, asemeni acestei largi cetăți de unde,
Adâncul ei se pierde-n taina nemărginirilor profunde,
Cu vifore și curcubeie, cu valuri lung clocotitoare,
Cu picuri ce se înfioară de chipul unui veșnic soare!

Luceafărul, Budapesta,

1 august 1903

FIOR

Mesteacănul ne zgribură la poartă,
Biet cerșitor ce-i despoiat de fire,
Și picuri grei, ca lacrimi de durere,
Se scurg pe coaja albă și subțire.

Bolnav, amurgul tremură pe dealuri...
Ostrov de flori e odăița noastră.
Și stăm pierduți... când vântul vine-n pripă,
Drumeț trudit, să geamă la fereastră.

Tot mai aproape vaierul lui moare,
Tot mai pripit cu degetul lui bate.
Noi ascultăm. – Visarea noastră mută
Pe-același drum cărările-și abate:

Pesemne-acuma, undeva departe,
Vreun călător în taina sării plânge,
Ori, înșelat în visu-i de-o viață,
El blestemă și mânilor le frânge...

Noi tresărim! Același gând năprasnic
Ne fulgeră fiorul lui de gheață.
Și, îndemnați de-o clipă de cutremur,
Cercetător noi ne privim în față.

Viața Românească, Iași,
1 ianuarie 1908

NOI NE-NTÂLNIM

Murea cucernic busuiocul în păhărelul din fereastră,
 Sărmana floare-ngălbenită ne cunoștea povestea-ntregă,
 Știa pesemne câtă jale ne-ascunde zodia pribeagă,
 Și lacrima când fără milă înmormântam iubirea noastră.

Amurgul toamnei mohorâte ne-a despărțit atunci cărarea
 Și, vezi, cum ne-a supus mândria neînfrănată și păgână
 Când pe frumoasa noastră moartă am coborât-o în țărână
 Noi amândoi cu sloi de gheață ne-am scris în suflete uitarea.

Ne-a înghițit vâltoarea largă... Nebuni ne-am aruncat în spume,
 Pe-atâtea unde mincinoase ne-a legănat de-atunci viața,
 Când ne vedeam pe la răspântii, ne întorceam în pripă față,
 Căci ne-am trudit a noastre drumuri să nu se-ncrușișeze-n lume.

Dar salba viselor măiestre ne-a risipit-o nenorocul,
 Și câte ne-a furat ursita în goana ei neîntreruptă!...
 Azi ne-ntâlnim săraci și singuri... doi bieți oșteni striviți în luptă...
 Avea atâta drept să plângă odinioară busuiocul...

Cum ne privim acum în față, pe noi același gând ne paște,
 În umbra vorbeii care minte noi tănuim aceeași jale...
 Și eu cu gândurile mele și tu cu visurile tale
 Din morții toți câți îngroparăm cinstim aceleași sfinte moaște.

Ni-i țintirimul plin acuma... Mobile nu mai pot să-ncapă,
 Dar una singură ne cheamă cu toate-aducerile-aminte;
 Ca făcători de rele-n noapte, noi ne-ntâlnim printre morminte,
 Îi ducem flori frumoasei moarte și-i plângem amândoi la groapă...

Luceafărul, Sibiu,

16 ianuarie 1909

RAPSDIE

Iar gândul ăst păgân îmi paște mintea,
Ascultă-l tu cu degetul pe buză:
Când ochii tăi stau ațintiți asupra-mi
Și-și tremură ispita or aprinsă
Cu dor prelung, cu dulcea lor sfială.
Frumoaso!
Pe buza ta păcatul când zâmbește,
Un ucigaș al minții înțelepte,
Stăpân tiran al patimilor mele,
Femeie!
Și brațul tău molatec când cuprinde
O undă doar din valurile negre,
Atunci
Să-ncremenești în marmură cioplită.

De pe îngustul lumilor tărâm
Călătorire-ar pestrițe popoare,
De pedestalul chipului de piatră
În nopți de mai să-și razime genunchii.
Ar pribegi pe negrele-i corăbii
Apusu-ntreg și-ntreaga Miazănoapte,
Și-ar preamări în templu sfânt de fildeș
Minciuna,
Cea mai frumoas-a vremii călătoare,
Înmărmurită-n marmură curată.
Un împărat cu pletele cărunte,
Înnebunind, cântare-ar pe ghitară:
„Un serafim cu ochii mari și limpezi,
Robit de clipa dulcelui păcat,
Din tronul sfânt al Domnului din ceriuri,

În miez de noapte-un bulgăr a furat
Și te-a-ntrupat cu daltă de argint
Pe tine!..."
L-ar asculta pe gânduri dus norodul,
L-ar săruta pe tâmpla lui căruntă.

*

Învăluit în ceața nopții sure,
Eu, răzvrătitul călător al nopții,
M-aș furișa în templul tuturor,
Și sărutându-ți ochii reci de marmur',
Și brațul tău, și buza ta, și fruntea,
Te-aș sfârâma cu pumnul încleștat
Și-ar râde, prelung,
Văzând zdrobit odorul tuturor!

În zori de zi ar omorî norodul
Un biet nebun, ce blastămă și plânge,
Și-apoi răsând își istovește brațul:
Din bulgării nătângi ai pietrei moarte
Zdrobitul chip ar vrea să-l reînvie
Nebunul...

Luceafărul, Budapesta,
1 iulie 1902

TRANDAFIRI

Nemângâiaete flori bolnave
Voi, albi și galbeni trandafiri,
V-a scris o jalnică poveste
Ursita nenduratei firi.

Cum tresăriți voi când vă paște,
Cu ochi flămânzi, păgânul gând,
Și câte patimi vă-nfioară
Nevinovatul trup plăpând.

Păcate negre dorm în pieptul
Pe care-o mână rea v-a pus,
Și să roșiți voi de sfială
Nu v-a dat dreptul Cel-de-Sus.

Luceafărul, Sibiu,
1–15 iunie 1908

EȘTI SINGURĂ

Ești singură astăzi, tu, inima mea,
Biserică veche-n ruină,
Sub bolta ta sfântă,-nnegrită de vreme,
Azi niciun drumeț nu se-nchină.

Ești singură astăzi... Păreții-s bătrâni,
Nu-i cântec în stranele mute,
Icoanele-s șterse, și nimenea nu-i
Altarul uitat să-l sărute.

Prin neguri arare s-abat amintiri
Lăcașul pierdut să și-l vadă,
Și fâlfâie tainic din aripa lor
Ca groaznice paseri de pradă.

Ducându-și pierzarea, trec vifore-n drum,
Te zbuciumă-n goană păgână...
Și tu ceri zadarnic un fulger răzleț
Să-ți năruie bolta bătrână!

Luceafărul, Sibiu,
1 ianuarie 1909

SUFLETUL

Pustietate largă și-atâta de săracă,
Lumina ta mă arde și bezna ta mă-neacă.

De mult, în vremi uitate, când mintea nu mai știe,
Ți-ai stors întreg belșugul din chinuita glie.

Atunci ți-ai stins și zvonul de miriști roditoare,
Și cântecul livezii, și cea din urmă floare...

Azi țara ta-i supusă de jale și osândă –
Și-atâția tigri-și urlă strigarea lor flămândă.

În noapte vin șacalii cu ochii de otravă
Și sapă tainic groapa atâtor morți în slavă...

Pustiul se întinde cât ochii pot să vadă,
Sub soarele tău vitreg, nisipul nu dă roadă.

Arare, câteodată, când vântul de departe
Un fir de lut aduce țărâni tale moarte,

Când c-o sămânță-n taină se înfrățește lutul
Și-un mugur își ivește sfielnic începutul,

Himere cu ochi tulburi viața lui o curmă,
Nisipul le rămâne uscat și sterp în urmă.

Din cer, strălucitoare, cad raze jucăușe,
Batjocorind, păgâne, o lume de cenușe.

Luceafărul, Budapesta,
15 aprilie 1906

A FOST ODAT'...

S-abat în vis vedenii de-altădată:
Ții minte tu, erau salcâmi-n floare
Și satu-ntreg în port de sărbătoare
Când tu te-ai dus, cea mai frumoasă fată.

Cum te-a-nghițit năprasnica vâltoare,
Câte-ai pierdut în unda-i vinovată!...
Azi, când te văd de-o lume adorată,
Mi-e milă azi, și-atât de mult mă doare.

Visez acum și-ți văd viața scoasă
Din al uitării-ntunecat noian:
A fost odat-o fată sănătoasă,
Cu gând senin curat ca de mărgean,
Ce-a adormit cu coatele pe masă
După cetirea primului roman...

Tribuna literară,
1901

REVEDERE

Un cântec legănat odată
De sfânta-ntindere albastră
În noaptea mută,-nfiorată –
Așa a fost iubirea noastră...

Noi ne duceam pierduți de mână
Și ne-mpleteam din visuri salbă,
Și noaptea ne era stăpână,
Și mărturie – luna albă.

Din ale inimilor șoapte
A prins un cântec înfiripare,
Și l-am cântat atunci în noapte,
Pășind alături pe cărare...

Dar, vezi, zoritul dimineții
Ne-a dușmănit pe noi, sărmanii,
S-au dus în lume cântăreții.
Și nu s-au mai văzut cu anii...

Drumețe firi nemângâiete,
Străbatem azi aceleași lunci –
Ne-ntreabă florile șirete:
„Mai știți voi cântecul de-atunci?...“

Pe noi un dor ascuns ne sapă
Și-nfiorați noi ne gândim
La morții care ies din groapă
Și rățăesc prin țintirim...

Țara noastră,
2/20 septembrie 1908

RĂSUNĂ TOACA...

Răsună toaca de utrină
În pacea unei nopți târzii
Și, rând pe rând, câte-un opaiț
S-aprinde-n mutele chilii.

De glasul ei tresai pe pernă,
Măicuța, tu, cu chip frumos,
Ș-alergi în grabă la altarul
Mântuitorului Hristos...

Te văd în colțul vechi de strană
Cum stai supusă de răstriști,
Și-atâta jale pare scrisă
În ochii tăi curați și triști...

Și cum te-nchini în rugăciune,
Eu mă gândesc înduioșat:
Nemilostiva toacă-a nopții
Ce vis frumos ți-a tulburat?...

Luceafărul, Sibiu,
1 octombrie 1908

CÂNTECE

I

Tu n-ai la ușa ta zăvor,
Nici lacăt n-ai la tindă,
Tu n-ai la ușa ta zăvor
Când eu, ca hoșii, mă strecor,
Și bietul suflet călător
La pragul tău colindă.

Tu mă auzi și mă-nțelegi
Și-același vis ne poartă,
Tu mă auzi și mă-nțelegi,
Dar popi, cu cartea lor de legi
Și pravilele lumii-ntregi,
Îți străjuie la poartă.

Luceafărul, Sibiu,
1-15 iunie 1908

II

Mor azi zâmbetele mele,
Moarte-ntreaga vraja firii,
În paharul din fereastră
Mor la noapte trandafirii.

Nici de cântec de tilincă
Nu mai tremură brădetul,
Jos la marginea dumbrăvii
Se usucă zmeuretul...

Mor poveștile în pragul
 Noptilor la șezătoare,
 Moare-o stea-n adâncul mării,
 Și iubirea noastră moare.

Eu rămân să Țes statornic
 Cântecul de îngropare:
 Zilelor de săptămână,
 Zilelor de sărbătoare.

Luceafărul,
 decembrie 1903

III

E îngropare azi la mine,
 Din ochii veșnicilor stele
 Cad razele tremurătoare
 La groapa visurilor mele.

Se zbuciumă înfiorată
 De-un tremur geana lor de aur,
 Atât de jalnică-i povestea
 Înmormântatului tezaur.

Truditul suflet se întreabă:
 De ce chiar cea mai dragă mână
 Ursită-i pe sicriu s-arunce
 Întâiul bulgăr de țărână?

IV

De va veni la tine vântul,
 Purtând povestea mea amară,
 Jelitul lui să nu te-nfrângă,
 Mustrarea lui să nu te doară.

Nu-i vina ta... Așa e scrisă
Nemilostiva lege-a firii;
Sărutul otrăvit al brumii
Omoară toamna trandafirii...

Și cine s-ar opri să plângă
O frunză veștedă-n cărare,
Când codrii freamătă alături
Și râd în răsărit de soare?...

V

Atât de veche-i îngroparea,
Nici sufletele nu ne dor,
Și tot îmi mai răsai din neguri...
Își au și morții dreptul lor...

În noapțile de primăvară
Revin aducerile-aminte,
Și mintea, pasăre răzleață,
S-abate-n drum peste morminte.

De ni se-ncrucișează drumul,
Îndurerați noi ne zâmbim...
Nu-ți par și zâmbetele noastre
Ca două flori din țintirim?

VI

Primăvară, primăvară...
Zâmbetul întregii firi,
Dragoste de fluturi galbeni
Și de galbeni trandafiri.

Primăvară, primăvară...
Tremură luna bălaie,
Dorm doi pui de rândunică
Sub o streășină de paie.

În ungher, părăginită,
Doarme hârbul de ghitară,
Va mai fi și pentru tine
Primăvară?...

SONET

Cuprinde-mă din nou, singurătate,
Căci țara ta de-atâtea ori mă cere;
La sânul tău vor prinde-n veci putere
Avânturile inimii curate.

Nemilostiva lumilor durere
De parte-și strigă multele păcate:
Ca-ntr-o vrăjită, tainică cetate,
Eu mă închid în sfânta ta tăcere.

Grădina ta atât de mult mi-e dragă,
Sunt flori acolo visurile mele,
Și sufletului dat e să culeagă.

Rătăcitor el florile-și adună
Și, în odihna nopților cu stele,
Își împletește trainică cunună.

Luceafărul, Sibiu,
15 septembrie 1907

SONET

Tu, tainică, curată Poezie,
Biserică cu porți neîncuiate,
Tu neamurile gândurilor toate
Cu drag le lași la pragul tău să vie.

Tot sufletul la poarta ta când bate,
Drumeț slăbit, puterile-și învie,
Își spovedește patimile ție,
Și ele-adorm de tine alinate.

Păcate vin sub bolta-ți milostivă,
Tu le ascuți pe toate deopotrivă
Și le oprești neghina și amarul.

Dar tu rămâi de-a pururea senină,
Căci nu-i pribeag ce-n fața ta se-nchină
C-o lacrimă să nu-ți spele altarul.

Țara noastră,
27 aprilie 1908

E SĂRBĂTOARE

E sărbătoare pe câmpie, și-n suflute e sărbătoare,
Învie firele de iarbă sub ploaia razelor de soare.

Sunt Paștile cele frumoase, și-n fire zvonul lor străbate,
Clopotnița-și îndoiaie trudnic încheieturile uscate.

Arama strigă când se zbate măiastra clopotului limbă,
Eu simt strigarea ei aprinsă, și-n vorbe sufletul o schimbă:

Voi toți cari suferiți și plângeți sub largă-ntindere albastră
Veniți, veniți, căci va să vie curând împărăția voastră!

Veniți voi, obidiții lumii, cu buzele înfrigurate,
Voi, chinuiții de arsura unei tăceri îndelungate;

Voi, osteniți fără nădejde, voi, slujitorii fără plată,
Voi, căror vremea v-a dat veșnic numai porunca blăstămată;

Voi, ce muncirați pentru alții, trudind cu mâinile-amândouă.
Veniți, căci zvonul meu acuma vestește Învierea, vouă!

Voi, cei cu fruntea de sudoare, cu genele de lacrimi ude,
Eu cerului vă strig durerea, și Dumnezeu din cer aude!

Aduc lumina care sparge și sfarmă capiști de păcate,
Zăvoarele mucigăite din temnițe întunecate!

Eu celor orbi dezleg azi taina înfricoșată de-a vedea,
Și prăznuiesc, că-n al lor suflet învie Învierea mea!

Ascultă mintea mea supusă, genunchii mei se pleacă-ncet
Și-aduc prinosul închinării celui de neam din Nazaret.

Luceafărul, Sibiu,

1 mai 1907

TEMPORA...

... Iar din țăriile albastre
Încet s-a fost desprins o stea,
Ca tremurarea unui zâmbet
Ușoară, blândă strălucea.

Și s-au pornit drumeți degrabă
Trei oameni buni ai lumii rele,
Legându-și viața și norocul
De razele acestei stele.

Șirag de noți purces-au cale
Pân' steaua s-a oprit în nori,
Deasupra unei strungi în vale
Lâng-o colibă de păstori.

Ei au deschis și pe otavă
Văzând un copilaș blajin,
În revărsare de lumină
Și-n albe scutece de in.

Bătrânii crai, stăpâni cu steme
În oaste și-n războaie tari,
Îngenunchind, sfioși grăit-au
Copilului cu ochii mari:

„Tu ești plinirea hărăzită
De visul tinereții noastre,
Noi suntem umbra ce se sfarmă,
Tu, domnul zărilor albastre!“

*

Era atunci mai mică lumea,
Dar, uite, trei oameni au fost
Să-i înțeleagă unei stele
Neînțelesul tainic rost.

Azi de s-ar naște alt Messia
Și-o altă stea s-arate locul,
N-ar fi un singur om să-și lege
De licărirea ei norocul.

Căci alte vremi umblau odată,
Când se-ndrăgeau de stele unii –
Și alte azi, când cred în stele
Numai poeții și nebunii...

Luceafărul,
1 ianuarie 1904

FRUMOASA CEA DIN URMĂ

Pe perina cu foi de rozmarin
Alunecase capul ei la vale,
Pe fruntea albă, ca zăpada nopții,
Ningeau podoabă-nduioșați cireșii:

Și ochilor senini, ca dimineața,
Le adormea azi cea din urmă rază
În adumbrirea pletelor de aur.
Iar buzele curate, ca un cântec,
Mureau zâmbind azi cel din urmă zâmbet;
Murea fecioara...

Sus, soarele, cocon de-a pururi tânăr,
A poposit în drumul lui pribelnic
Și,-nfricoșat de vestea unei raze,
S-a-ntunecat, și-n adâncimi de mare
El și-a muiat pleoapa tremurând...
Și zvon pe largi pustietăți de ape
Și geamăt lung pornitu-s-a prin codri,
Înfiorate frunzele mureau,
Iar chipul clar al lacului oglindă
În clocote cernitu-și-a seninul
Când vântul, crainic vestitor de groază,
Urla nebun din tulnice de-aramă,
Vestind: „Jeliți! Frumoasa cea din urmă
E moartă!“
Și mărilor și codrii răsunat-au:
„E moartă!...“

Prelung gemut-a îngrozita fire;
Cutremurați, cei patru stâlpi ai lumii

Lăsat-au pacea stării lor pe loc,
Când iat' deodat' se zguduie și bolta:
Din cingătoarea cerului albastru
Descopciată, cade steaua Venus,
Și prin văzduhuri negre călătoare
Își taie drum, – iar ajungând seninul,
Purcede-n zbor spre-mbătrânitul Hellas,
Și-nfiorată sânul ei de flăcări
Și-l freamătă, când calea-i se oprește
Pe vârful mort al muntelui Olimp,
Și-n geamăt lung ea foc aprinde, mare!
Și cum lumineă flacăra curată,
Din negură și din vestmântul ceții
Răsar, tronând în liniștea lor sfântă,
Toți dumnezeii zilelor de mult,
Drumeții mari ai vremii stătătoare.
E împăcată vrajba lor străveche:
Stăpânii morți ai fulgerelor stinse,
Ocotitorii dimineții albe
Și-ai nopții negre purtători de frâne,
Ce semănau cu mâna lor amurgul,
Stau muți...
Măreții meșteri ziditori,
Încremeniți în marmură și fildeș,
Plecându-și greul frunții lor boltite,
Încrucșiându-și brațele lor albe,
Privesc la foc cu ochii stinși și reci
Și-i jale scrisă-n zâmbetele lor,
Neputincioase zâmbete de piatră!

Gălbuie pară învelise-Olimpul,
Când iat' deodat', din ploaie de lumină,
Zburând prelung prin albul de văzduhuri,

Vin călători pe aripe de vânt
Și, coborând pe razele de lună,
Toți cântăreții
Zidiți de vremea fărâmată-n clipe,
În Răsărit și-n neagra Miazănoapte,
Vin sfâșiindu-și toga lor de purpur,
Cu pletele pe umeri undulate,
Cununile le strălucesc de lacrimi.
Amar nespus răzbate-le făptura,
Cu hohot plâng poezii-dumnezei,
Când harfa lor în flacări își aruncă...
Cutremurat,
Olimpu-și mișcă iarba și nisipul.
Biruitoare văpaia se ridică,
Și flacăra la poarta bolții bate,
Iar din fiorul harfelor aprinse
Se înfirip-un cântec fără seamăn
Și firea-ntreagă cântă imnul morții,
Și zeii-și pleacă fruntea lor boltită,
Poezii-n palme fața și-o ascund;
Iar plopii cântă, frunza tremurându-și,
Și coapsa lor se-ndoaie și se frânge;
Și trestia în ape se cufundă,
Și-nfiorații trandafiri sălbatici
Podoaba lor și-o scutură și cântă...
Se smulg din coaje muguri feciorelnici
Și, înfrățiți cu cântul și lumina,
Își veștejesc petalele și – cântă...

Pe creștetul Olimpului aprins
Își taie drum prin spini și printre jgheaburi,
Rănindu-și brațul, fluierul și fruntea,
Un făt pribeag, cu ochi senini, albaștri:

E cel din urmă ucenic al strunii,
La piept își strânge lira văduvită,
Ce tremură, de crengi când se lovește,
Într-un suspin domol, nespus de jalnic...
În vârf zărește focul ce se-nalță,
Și-atunci nebun își opintește pieptul!...
Ajunge...
Strălucitor văpaia viorie
Se-nalță iar. În orișice scânteie
Tresare-un gând și moare-o simfonie
Din cântecul cel zămislit demult,
De dragostea din începutul vremii,
De trandafirul cel dintâi al firii...

Cu ochi aprinși poetul îngenunche
Și,-ncet plecându-și fruntea lui rănită,
Zdrobind sfiala celor patru strune,
Întruchipează jalea lui în cântec...
Și lacrimi cad pe lemnul-nfiorat
Ce-i ferecă cu glas nebun amarul:
E cea din urmă încordare-a strunii,
E-al frumuseții imn de îngropare!...

Pribeagul făt cu ochi senini, albaștri,
Și el și-aruncă lira-n foc. Și-atunci
Ridică-și ochii tulburați de clipă:
Vede zdrobiți în bulgării nătângi
Curatul chip al zeilor de marmur';
Iar cântăreții călători se duc,
Suindu-se pe razele de lună,
Suindu-se pe aripe de vânt,
În alte lumi.
Înalță-și ochii către foc, să vadă,

Și vede para leneș cum se stinge
Și cum rămân din lamura văpăii
Cărbunii morți ai sfintei stele Venus.
Cu fumul cald al jertfei uriașe,
Se-nalță ea pe patru-i de mătasă,
Înfășurată-n pulbere de slavă,
Cu picurii celui din urmă cântec,
Domol, domol...
Frumoasa cea din urmă...

*

E cântul mort. Poetul fără liră,
Lipsit pe veci de-a ochilor văpăi,
A pribegit la malurile mării...
Dar nemișcată, mută era marea.
Un val răzleț din sânul ei recit,
Ce tresărea prin cearcăne de gheață,
A întrebat poetul orb:
„Răspunde,
El unde-i?
Soarele, căci raza lui n-o simt?...“
Și-n vreme ce încremenea în gheață,
Răspuns-a valul:
„E mort.“

Luceafărul, Budapesta,
1 ianuarie 1904

POEZIE

Tu, Doamne, tu, stăpânul peste fire,
Ce din curata stelelor lumină
Dai lumilor de vezi orânduire;
Tu, într-o clip-a milei tale sfinte,
Și sorții mele scris-ai o menire:
Ce-nfricoșat e darul tău, părinte!

Pleoapelor tu nu le-ai dat hodină,
Nici sufletului mută-mpăciuire,
Nici minții mele somnul fără vină!

În noaptea grea, când bolta-nfiorată
Cu junghi de aur își străpunge sânul,
Când codru-și vede fala-ngenuncheată
Și umilit se zbuciumă bătrânul,
Când trăsnete potrivnice se-ncaier'
Și creștetele brazilor despică,
Eu în văzduhuri deslușesc un vaier,
Cum din adânc spre mine se ridică,
Gemând prelung la poarta mea, stăpâne!
Simt fărâmată-n urlete păgâne
Nemărginita lumilor durere,
Cum vine-n zborul aripilor grele
De-mi zguduie zăvorul aripilor grele
De-mi zguduie zăvorul și mă cere!
Strivită simt în matca ei, părinte,
Cum se frământă chinuita minte,
Cum gânduri vin în clipele acele
Și se prăval' în pacea nopții mele
Ca bulgări grei în groapa-ntunecată!...

În zori de zi, în umeda răcoare,
Când fața plânsă florile-și înclină
În alintarea razelor de soare,
Robit de-ntâia zare de lumină,
Drumeț grăbit și fără de hodină,
Simt sufletul de drumu-i cum se gată.
Descătușat din pacea lui aleargă,
Ca vulturul în goană-nviforată,
Pământu-ntreg cu-ntinderea lui largă
El a purces sălbatic să-l străbată,
Cătând în drum sămiștele durerii...

Prin valul firii fără de repaos
Ca un vâslaș aprins își taie cale,
Își scaldă ochii-n râul larg de jale,
El totul vede, toate le ascultă...
Unde-i plânsoarea zărilor mai multă
El își rotește aripile sale.

Târziu, când geana zărilor senine
Se-nchide lin, și soarele pe munte
Își culcă chipul roșu de rușine,
Pe-a stelelor strălucitoare punte,
Drumeț înfrânt, cobori și tu la mine,
Povara grea abia mi te mai ține.

Din praful sur al zilei chinuite,
Cules în prada zborului sălbatic,
Din al durerii chiot furtunatic,
Din zâmbete de buze ofilite,
Din tulburări de patimi și ispite:
În trudă grea, când tâmpla-nfierbântată
Se zbuciumă zăgazul să și-l frângă,

În biata minte greu cutremurată
Sămânța ta tresare-atunci, stăpâne,
Și tu-mi răsai, senină și curată,
Strălucitor, un strop de apă vie,
Ce-mi luminează-n negura nătângă,
Tu, tainică și sfântă Poezie!

Luceafărul, Sibiu,
15 ianuarie 1908

CRONOLOGIE

1819

S-a născut Ion Bratu, bunicul dinspre mamă al lui Octavian Goga.

1851

S-a născut, la 28 martie, Iosif Goga, tatăl poetului, în comuna Crăciunel de pe Târnavă, din părinți țărani.

1856

S-a născut, la 2 octombrie, Aurelia Bratu, mama poetului.

1868

Protopopul Ion Bratu îl întâlnește pe Mihai Eminescu, care se afla pe atunci prin Ardeal, și-l ajută material.

1878

Moare Ion Bratu, bunicul poetului.

1878–1879

Iosif Goga e

învățător în comuna Rășinari.

1880

Iosif Goga se căsătorește, la 27 ianuarie, cu învățătoarea Aurelia Bratu. *Primăvara*. Iosif Goga e ales preot în Rășinari, unde va rămâne până la sfârșitul vieții.

1881

20 martie (1 aprilie, stil nou). Se naște, la Rășinari, Octavian Goga.

1883

15 septembrie. Se naște Victoria, sora lui Octavian Goga.

1886

18 octombrie. Se naște Claudia (Maria), sora lui Octavian Goga.

1888

11 decembrie. Se naște Eugen Iosif

Goga, care va fi și el scriitor (e autorul romanului *Cartea facerii*).

1892

Octavian Goga intră în internatul liceului unguresc din Sibiu.

1893

14 mai. Goga scrie primele versuri dedicate românului, care „*de dimineața până seara tot lucra neconținut/ Dar cu toată osteneala/ tot este neprețuit*”.

1894

Are loc la Cluj procesul Memorandumului.

1897

Apare prima poezie a lui Goga, *Atunci și acum*, semnată Tavi, în *Tribuna*, nr. 275, 12–24 dec., p. 1098.

1898

Apare a doua poezie a lui Goga, semnată Octavian, în *Revista ilustrată* (an. I, nr. 5–6, mai–iunie, p. 107).

Apare a treia poezie a lui Goga în *Familia* lui Iosif Vulcan (Oradea, an. XXXIV, nr. 44, p. 13, noiembrie).

1899

Goga trece la liceul românesc din Brașov.

1900

Goga își ia bacalaureatul.

Vara. Goga vizitează pentru prima dată Bucureștiul.

11 septembrie.
Se înscrie student la Facultatea de litere și filozofie de la Universitatea din Budapesta.

1902

1 iulie. Apare la Budapesta revista *Luceafărul*, unde

Goga își publică majoritatea poeziilor.
Apare în *Luceafărul* (nr. 11, 1 decembrie) poezia devenită romanță, *Bătrâni*.

1903

Vara. La Rășinari, Goga începe să traducă și să publice în *Luceafărul* celebrul poem dramatic al lui Madách Imre, *Tragedia omului*.
Apare poezia *Casa noastră*, semnată Nic. Otavă, în *Luceafărul* (an. II, nr. 14–15, 1 august).

1904

Moare învățătoarea Victoria, sora poetului, care i-a inspirat poezia *Dăscălița*, publicată în *Luceafărul*.
Goga termină studiile. Facultatea de litere și filozofie a Universității din Budapesta

îi eliberează un *Absolutorium*.
Apare în *Luceafărul* (an. III, nr. 4, 15 februarie, pp. 91–92) celebra poezia *Oltul*, semnată Nic. Otavă. Despre geneza acestei poezii Goga scrie în *Fragmente autobiografice* (vol. *Discursuri*, pp. 25–26):
„Poezia *Oltul s-a născut la Budapesta și vă pot spune, ca un element de curiozitate literară, că am scris-o înainte de a vedea Oltul. Am înjghebat-o având în față Dunărea, și în spate mișcarea haotică a unei capitale, care voia să mă stranguleze. Subt stăpânirea acestui sentiment de protestare, în fața apei care se ducea la vale, au răsărit strofele mele. Mai târziu, peste*

câțiva ani, după ce am trecut în regat, am ajuns pe la Călimănești, într-o zi de iarnă, unde mă dusesem să stau o lună, pentru că pregăteam atunci cartea Ne cheamă pământul; atunci am văzut Oltul de aproape, pentru întâia oară, și am stat lângă el o lună de zile. Îmi aduc aminte de căsuța de la Căciulata, unde stăteam adesea pe malul Oltului. Era iarnă, Oltul înghețat; trosnea gheața când se umflau apele, ca niște încheieturi care nu s-au întins de mult; mă uitam spre drumul de la Cozia și, de departe, pe fondul alb de zăpadă, se desemna silueta unui popă sau călugăr, care venea domol călare, țăcănind în buestrul calului. În iarna aceea

am simțit că e un trecut românesc, care mai vorbește prin poveștile lui, și că sunt realmente în fața tainei de familie, a misterului de leagăn al acestui popor. Atunci am verificat această poezie, silabă cu silabă, atunci vă pot spune că mi s-a părut că am înțeles-o mai bine și că simțeam că vine de foarte departe.“ Poezia i-a făcut lui Caragiale o impresie excepțională. Iată cum e descris acest moment, petrecut în restaurantul „Gambrius“ din București, în cartea lui O.C. Tăslăuanu: O. Goga (*Amintiri*), pp. 170–171: „La o masă din fund juca șah Ion Gorun cu George Coșbuc, iar Caragiale chibița. Pe canapea,

lângă Gorun, era un volum nou de poezii, cu foile netăiate, adus de Nerva Hodoș, care se așezase și el să chibițeze. Nenea Iancu s-a chiorât de câteva ori la volum, pe urmă l-a luat în mână, deschizându-l așa, la întâmplare. A cetit câteva strofe. Și-a dres ochelarii, s-a uitat la coperta volumului; autorul, un nume necunoscut. A tăiat câteva foi și, cu vădită curiozitate, a cetit o poezie întreagă. A deschis volumul în altă parte și a dat peste Oltul. Când l-a terminat, a mormăit: «Mă, al dracului!» A oprit pe jucători și i-a silit să asculte poezia întreagă. «Da' cine-i ăsta, bre?» întrebă maestrul Caragiale. «Un poet de la

noi din Ardeal»,
 îl lămuri Gorun.
 «Mă, da' știi
 că are talent!»
 «Ia să-l luăm
 de la început»,
 și Caragiale a
 cetit cu glas tare,
 poezie după
 poezie, așa cum
 numai el știa să
 cetească, subliniind
 frumusețile și
 comentând fiecare
 bucată. Se făcuse
 miezul nopții
 când maestrul a
 închis volumul,
 entuziasmat de
 noul ucenic al
 strunei. «Să bem
 câte o halbă în
 sănătatea lui»,
 propuse badea
 George. «Să bem,
 că-i vrednic»,
 întărîră ceilalți. Și
 cei trei maestri ai
 scrisului, împreună
 cu instruitul
 și scăpăătorul
 Nerva Hodoș, au
 întărziat până în
 zorii zilei, reluând
 lectura volumului
 și cântărind fiecare

strofă. A fost cea
 mai strălucită
 consacrare a
 poetului Goga,
 pe care o povestea
 cu mult haz
 maestrul Caragiale,
 aducându-și aminte
 de «chiulul»
 pe care i l-a tras
 Goga la Berlin,
 recomandându-se
 «arhitect».
 Apare poezia
 Dăscălița, semnată
 Nic. Otavă
 (Luceafărul, an. III,
 nr. 7, 10 aprilie,
 p. 151).

1905

Apar în Luceafărul
 antologicele
 poezii: Plugarii,
 Lăutarul, Dascălul,
 Rugăciune,
 Clăcașii. „Geneza
 Clăcașilor, scrie
 Horia Teculescu
 într-un extras din
 revista Țara Bârsei,
 Brașov, 1938,
 p. 4, trebuie căutată
 aici, pe delnițele
 din marginea
 Crăciunelului
 (satul natal al

tatălui lui Goga,
 unde poetul și-a
 petrecut vacanțele,
 printre țaranii
 exploatați, n.n.),
 după mărturisirea
 făcută mie când am
 străbătut împreună
 Crăciunelul. Era
 amintirea unei
 femei bătrâne, care,
 de clacă, topită de
 arșiță, trecând pe
 lângă un izvor,
 a încercat să-și
 potolească setea,
 iar «samartăul»
 a lovit-o cu biciul.»
 Despre originile
 îndepărtate în
 copilărie ale ideii
 din această poezie
 vorbește Goga
 însuși în Fragmente
 autobiografice,
 volumul Discursuri,
 p. 26: „Da,
 subiectul literar, el
 se plimbă, el vine
 cu noi, îl ducem
 în subconștientul
 nostru, el e un
 tovarăș care din
 când în când înalță
 capul său, se dă la
 o parte ca să vie

iarăși. *Vă pot spune că așa am plimbat eu imaginea clăcașului român pretutindeni; am dus-o cu mine, m-a persecutat prin muzeele din Berlin și am scris această poezie, Clăcașii, în grădina de la Charlottenburg. Am cântat simțirea mea cu atât mai veridic cu cât eu eram mai departe de țară, fiindcă o duceam în sângele meu.*“

Apare volumul *Poezii*, Budapesta, Institutul tipografic și de editură *Luceafărul*. Volumul cuprinde 48 de poezii și pe copertă poartă anul 1906. Volumul acesta a fost reeditat apoi de Minerva, București, 1907; în Biblioteca pentru toți, nr. 286, Sibiu, 1910, și în primul volum antologic,

tipărit de Cultura Națională, București, 1924, care cuprinde și volumele *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cântece fără țară* (1916). A fost apoi introdus în toate edițiile ce au urmat. Cuprinde 48 de poezii: *Rugăciune, Plugarii, Noi, Oltul, Casa noastră, Apostolul, Dascălul, Dascălița, Bătrâni, Reîntors, Departe, Dorință, Zadarnic, De-o să mor, În codru, Dimineața, Pe înserate, De la noi, Cântăreților de la oraș, Sara, Lăutarul, A murit..., La groapa lui Laie, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Pribeag, Pace, Cade-o lacrimă, Singur, Părășiți, Ruga mamei, Zadarnic, La stână, Toamna,*

Copiilor, I, II, Părăsit, Despărțire, Învins, Solus ero, Noapte, Clăcașii, Așteptare.

24 decembrie.

Moare Iosif Goga, tatăl poetului, care a fost probabil prototipul preotului din poezia *Apostolul*.

1906

Apare în *Viața Românească* poezia cu o puternică notă socială *Un om*.

1907

Au loc răzcoalele țărănești, care-i vor inspira lui Goga mai multe poezii, precum: *Cain, O țară știu, Cosașul* și se vor resimți în întreaga atmosferă a volumului *Ne cheamă pământul*, publicat în 1909. Apare la Brașov revista lui Octavian Goga *Țara noastră*, care se va muta apoi la Cluj și București.

1909

Apare volumul de versuri *Ne cheamă pământul*, la Editura Minerva, 1909.

A fost retipărit în volumul antologic de *Poezii* din 1924, precum și în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde 49 de poezii: *Fecunditas, Prăpastie, Cântecelul mele, Înviere, Cosașul, Portret, De demult..., Colindă, Un om, Zile rele, Graiul pâinii, Cain, O țară știu, În munți, Prima lux, Cantorul Cimpoi, Străinul, Mi-a bătut un moș la poartă..., Scrisoare, Lăcaș străbun..., Ion crâșmarul, Acasă, Nepotrivire, Așfințit, Carmen, O rază, Iubirea mea, Fior, Noi ne-ntâlnim, Rapsodie, Trandafiri, Ești singură, Sufletul, A fost odată...*

Revedere, Răsună toaca..., Cântece, I, II, III, IV, V, VI, Moș Crăciun, Sonet, Sonet, E sărbătoare, Tempora, Frumoasa cea din urmă, Poezie.

În urma unui proces de presă, Goga e întemnițat.

1912

Goga e închis în temnița din Seghedin pentru îndrăznețele sale articole patriotice. Acolo scrie poeziile *Eu știu un basm și Poetul*. Semnată Octavian Goga, cu indicația Seghedin, poezia *Poetul* a apărut în *Luceafărul*, an. XI, nr. 10, 4 martie 1912, p. 196, și a fost reprodușă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913). Nu numai indicația Seghedin, care o însoțește, ne indică faptul că a fost scrisă în temniță,

ci și următoarea însemnare, cu titlul *Goga în temniță*, publicată în *Luceafărul*, nr. 7, din 12 februarie 1912: „*În sfârșit, după multe amânări din cauza hărțuielilor cu dl Vaida, poetul Goga a intrat în temnița Seghedinului, pentru a-și împlini pedeapsa de o lună. A plecat în tăcere, fără alai și fără să-l însoțească strigătele de durere și de indignare ale poporului a cărui pătimire a înveșnicit-o în poeziile lui.*” O. Goga a fost închis pentru un articol publicat în revista *Țara noastră*, în care „*scria răspicat, se spune în însemnarea respectivă, despre mizeriile noastre interne și despre aspirările clasei feudale din Ungaria.*”

1913

Apare volumul de versuri *Din umbra zidurilor* la Editura Minerva, București, 1913.

A fost introdus în volumul de *Poezii*, 1924, și în toate edițiile ce au urmat. Cuprinde poezia *Revedere* și alte 62 de poezii, împărțite în patru cicluri:

I. „Din umbra zidurilor“: *Oaspe vechi, Agonie, Paris, Ziua, Notre Dame, Felinarul, În muzeu, Cinquecento, Mama, Mătușa mea, Oameni*;

II. „Cântă apele“: *La mal, Aeternitas, Furtuna, Mare moartă, De Profundis, Lacul, Mama venerei eterne, Eu stau la mal, Scrisoarea ta..., Gândește-te, Scirocco*;

III. „Coarde vechi“: *Poet, Vorbeau azi-noapte două*

ape, Doina, Voi veniți cu mine, Inima, Strămoșii..., Carmen laboris, Scrisoare, Moș Crăciun, Eu știu un basm...;
 IV. „Clipe“: *Trage-ți oblonul..., Cântecele mele, Poetul, Mi-am făcut un cântec, Un trandafir se stinge, Păcat, Taina, Toamnă nouă, Mă-ntorc din nou, Lacrimi, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Tăcerea ta..., Singurătate, Coboară toamna..., Singur, Sonet, Amurg, În brazi, Blestem, O lacrimă, La moarte, Cum zbori cu trenul, În drum, Moștenire, O clipă, Așteptare, Noapte, Apus, Pe-un album, Mors magna.*

1914

Apare în volum piesa *Domnul Notar* care se joacă

pe scena Teatrului Național din București, la 16 februarie.

1916

Apare volumul *cântece fără țară*, la Editura C. Sfetea, București, 1916.

A fost retipărit în volumul de *Poezii*, 1924, și în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde un cuvânt înainte al autorului, din care cităm: „*Recitesc aceste pagini întunecate înainte de a le da la tipar. Ele s-au desprins pe rând din frigidurile neutralității, din așteptarea zadarnică de-un an și jumătate în orașul vesel al Bucureștilor. Credeam că nu vor mai vedea lumina zilei și că, dezmințite de realitate, vor rămânea în sertar pe veci, certificate intime ale unui*

zbucium care s-a
stins – «testimoni
del perir mio
lento» – cum spune
atât de frumos
poetul italian.

Acum, însă,
când atmosfera
de moleșeală a
inacțiunii se lasă
tot mai grea peste
capetele noastre,
când dintr-o datorie
de sânge se face o
socoteală rece de
câștig ieftin, acum
mi se pare un act
de pietate să ne
îngropăm morții în
văzul tuturora. Iată
de ce public aceste
versuri...”

Urmează apoi cele
35 de poezii pe
care le cuprinde
volumul: *Fără
țară, Așteptare,
Pajurei cu două
capete, Țara mea
de suflet, Sângele,
În pacea mută,
10 mai 1915,
Atunci, Portretul,
Trenurile,
Apostolul,
Flamma mundi,*

*În mormânt la
Argeș, Bal la
palat, Pribeag
străin, Latinitatea
strigă din tranșee,
Neutralul, Unui
orb, Lupul,
Boboteaza, Trecea
convoiuil mortuar,
Aducerile-aminte,
În suflet simt
o teamă cum
s-așterne,
Lui Petöfi, Unui
scriitor vândut,
Noapte, I, II, III,
Doi frați, Pribeag,
Hora valurilor, I,
II, Poveste, Sufletul,
Dies illa.*

Octavian Goga
ia parte la Primul
Război Mondial
și scrie ciclul de
versuri *Război*.

1919

Goga e ales
ministru al
instrucțiunii
în guvernul de
Uniune Națională.

1923

Goga e ales
membru al
Academiei.

1924

O. Goga obține
Premiul Național
de poezie.

1928 – Apare piesă
Meșterul Manole.

1928–1938

Goga scrie foarte
rar versuri, e
absorbit de politică
și de gazetăria la zi.
În decembrie 1937
devine pentru
câteva luni prim-
ministru.

1938

7 mai. Moare
Octavian Goga.
12 mai. Poetul e
înmormântat la
Ciucea.

28 mai. Moare
Aurelia Goga,
mama poetului.

1939 Apare
volumul postum
*Din larg – poeme
postume*. Editura
Fundațiilor;
cuprinde 6 cicluri:
I. *Din larg*,
II. *Război*, III. *Noi*,
IV. *Astăzi*, V. *În sat*,
IV. *Traduceri*.

GOGA ȘI POEZIA EVENIMENTELOR

Octavian Goga face parte din rândurile acelor scriitori români care au beneficiat de un *orizont de așteptare* extrem de favorabil atunci când și-au făcut intrarea în circuitul public al culturii române. Dacă primele volume de versuri ale lui Lucian Blaga, George Bacovia, Tudor Arghezi și Ion Minulescu erau privite de Nicolae Iorga fie cu reticență, fie cu o vădită ostilitate, poeziile lui Octavian Goga erau apreciate de acest spirit grandios, autoritar și exclusivist cu o mare simpatie.

Poetul „pătimirii noastre“ își făcea intrarea în viața literară românească pe o cale normală, cunoscută, cu care publicul era obișnuit de multă vreme. Dacă enunțurile literare cultivate de Lucian Blaga, George Bacovia sau Tudor Arghezi puneau în lumină o noutate atât de mare, încât legătura lor cu tradițiile literare existente era mai greu de realizat, Octavian Goga aducea în prim-plan fermecătoarele euforii eminesciene, convertite într-un apel patetic adresat conștiinței neamului.

Sensibilitatea poporului român în general, dar mai ales aceea a cititorilor din Transilvania, era de multă vreme pregătită să accepte și să se lase entuziasmată de mesajul unui scriitor vizionar, al unui autentic *poeta vates*. Să nu uităm că dintre toate tipurile de creație, poezia poartă adeseori în modul cel mai evident și mai prompt amprenta evenimentelor din istoria unui popor, ca și din viața sa cotidiană.

Departa de noi gândul de-a tăgădui faptul că discursul poetic nu are o anumită autonomie în raport cu realitatea, variabilă în timp, ca și de la un scriitor la altul. Dar în toate epocile a existat un mare număr de poeți a căror imaginație s-a grefat cu precădere asupra unor evenimente excepționale sau obișnuite

care au constituit marea forță de impulsie a creației lor, direcționând-o într-un anumit sens. Aceștia sunt poeții *excentrici*, solicitați de fluxul evenimentelor în raport cu care se definește însăși *conștiința lor pozițională*.

Octavian Goga este și el, după opinia noastră, un poet *excentric*, cu privirea mereu ațintită spre *exterior*, spre timpul și spațiul în care se produc anumite evenimente și în care se cristalizează anumite situații exemplificatoare. Or, un poet solicitat cu precădere de evenimente, de starea lumii din jurul său este mai aproape de cititori decât un scriitor dezangajat și atemporal. Dar fără îndoială că riscul unui astfel de scriitor este de a aparține poate prea mult vremii sale și prea puțin tuturor timpurilor, de-a rămâne, așadar, un poet local, puțin permeabil însă cititorilor care nu au avut acces la evenimentele relatate de acesta.

Octavian Goga a fost și el cu precădere un poet al vremii sale și mai cu seamă al acelei perioade dramatice din istoria Transilvaniei când oamenii din acel timp tragic aveau conștiința acută a unor dezmoșteniți de țară, de vatra strămoșească și libertate. Multe dintre poeziile celui care a scris *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cântece fără țară* (1916) erau cântate la diferite ocazii în mediile cele mai variate și adeseori ele pot fi auzite și astăzi, mai ales în Transilvania, unde cultul pentru opera lui Goga este încă puternic. Dar nu întotdeauna un poet iubit este în mod obligatoriu și foarte mare. Iubirea nu este nici în raport cu textul literar un criteriu de valoare absolută. De aceea, ni se pare firesc să ne întrebăm prin ce elemente ale poeziei sale creația lui Octavian Goga se întâlnește cu conștiința noastră, din ce cauză apelul său patetic de odinioară mai are rezonanță în sufletul nostru, cum s-a prelungit destinul unui „poet local“ în postumitate?

Trebuie să recunoaștem însă de la început că unele dintre criteriile uzitate de critica și istoria literară tradițională par să nu fie de natură să aducă la o justificare a postumității lui Octavian Goga nu numai pe plan estetic, dar și pe acela al receptării sale sentimentale. Obișnuitele etichetări ale poeziei acestui scriitor

par mai degrabă să diminueze valoarea creației sale lirice decât s-o sporească. Primele calificative la care ne-am obișnuit să facem apel când apreciem opera scriitorului din Rășinari sunt acelea care relevă caracterul său de *poezie angajată* sau de *poezie ocazională*.

Faptul că poezia lui Octavian Goga are un caracter angajat ni se pare incontestabil, dar sensurile acestei angajări funcționează în direcții diferite. Poetul este văzut uneori de Octavian Goga dintr-o perspectivă romantică. Enunțul său însumează comparații care vizează enormul, contrastele puternice, totul ducând spre un limbaj încărcat de patetism, adresat inimii.

Un cavaler cu ochi de vultur, cu inima de față mare,
Cu braț de fier, cu mâna albă, de zbugium și de luptă dornic,
Pe-un piept de stâncă solitară și-a-ntemeiat un cuib șatornic,
O singuratică cetate cu turn strălucitor în zare.

(*Poetul*)

Așadar, într-un poem din 1912, descifrăm ipostaza unui scriitor romantic, a unui trubadur vagant, dornic să aducă cu multă trudă comorile poeziei în cetatea sa. Dar angajarea funcționează în poezia lui Octavian Goga ca un permanent avans și recul. El vine înspre colectivitatea umană într-o stare de criză, într-o anumită situație-limită, când spiritul său profetic apare ca o necesitate vitală.

Am fost proroc pe drumul din pustie,
Când zilele mureau, nemângâiate...
Am fost proroc, izvor de apă vie,
Toți m-au băut de friguri și de sete.

(*Profetul*)

Poate nicio altă poezie a scriitorului ardelean nu demonstrează cu atâta putere *caracterul ocazional* al operei sale, inserția ei într-o „conjunctură”, într-un orizont de așteptare capabil să-i sporească funcționalitatea socială. Dar când „ocazia” a fost

consumată, poetul se retrage din nou în solitudine. Goga este deplin conștient de caracterul ocazional al poeziei sale.

Mă-ntorc dinspre culmi de-odinioară,
 Ca să nu-mi sfarm o sfântă profeție,
 Cu ce mai am din vechea mea comoară,
 Lăsați-mă să plec iar în pustie...

Angajarea este concepută astfel în funcție de împrejurare, de ocazie. Eficacitatea ei pare datată în timp. Dar a discuta în asemenea termeni despre poezia lui Goga înseamnă, cel puțin în aparență, a adopta demersul cel mai puțin favorabil justificării postumității sale. Demersul nostru nu își propune să se constituie ca un act de impietate, ci ca o probă cât mai grea cu putință de verificare a poeticității versurilor sale.

Se cuvine să precizăm că *ocazia* are pentru noi sensul de *Gelegenheitsdichtung* așa cum l-a conceput Goethe. Pornind de la acest concept, Pregrad Matvejević caută, în cartea sa *Poetica evenimentului*, o explicație mai largă pentru a arăta semnificațiile majore ale poeziei ocazionale. „Fenomenologia creației indică astfel unele caracteristici esențiale atât ale poeziei ocazionale, cât și ale opiniilor despre ea. Am observat mai sus că *ocazia* are mai multe șanse să-l inspire pe poet atunci când ea este în consonanță cu ceea ce are el mai intim. Eșecurile poeziei de acest gen apar deci, mai ales, atunci când conștiința nu aderă la eveniment, la *ocazia*, dar nici nu le respinge, lăsând doar aparența unei false interferențe între *cogitoul* scriitorului și faptul exterior lui.“

Or, în poezia lui Octavian Goga evenimentele pentru care el a optat sunt asumate în mod deschis, înscriindu-se pe banda sensibilității sale. Faptul că creația sa lirică are un caracter evenimentțial nu cred că mai poate fi pus sub semnul îndoielii. Poezii ca *La noi*, *Casa noastră*, *Dascălul*, *Bătrânii*, *Plugarii*, *La groapa lui Laie*, *Priveag*, *De profundis*, *În mine* etc. ilustrează în modul cel mai elocvent cum un anumit nucleu de fapte, o stare a colectivității umane etc. sunt convertite în enunțuri lirice, faptul generator al conștiinței poziționale fiind doar menționat.

De aceea, puținele rudimente epice din poezia sa sunt mereu acoperite de o puternică explozie lirică.

Cine citește poezia lui Octavian Goga prin indicii săi exteriori nu poate să nu constate preferința scriitorului pentru un anumit microclimat, care este mai ales acela al satului copilăriei sale. Lumea acestui sat cu toate evenimentele lui capătă caracterul unui mit sau al unui arhetip a cărui alcătuire pare să fi fost la fel în întreaga Transilvanie de odinioară. Poetul din Rășinari este exponentul acelei civilizații agrare din microclimatul în care a trăit în anii de fixare a unor impresii fundamentale. El este vocea acestei lumi, martorul și profetul, apărătorul și apoi „*străinul*“ dezrădăcinat care trăiește marea dramă a ruperii definitive de matricea originară.

Programul scriitorului este conceput din perspectiva acestui microclimat rustic și patriarhal.

Veniți, veniți să-ngenunchem cu toții;
Pământul negru-i vechiul nostru tată;
La sânul lui să râdem și să plângem,
Cu sufletul și inima curată.

(*Cântăreților de la oraș*)

Dincolo de acest spațiu protector se întinde o imensă lume moartă, reprezentată de civilizația urbană, sterilă și angoasantă.

Apelul lui Goga este tipic pentru toți poeții de la începutul secolului XX care priveau civilizația rustică, patriarhală ca un model ideal de existență.

Voi n-aveți flori, nici cântece, nici fluturi,
Căci soarele în țara voastră moare,
Voi în zadar cerșiți acolo-n umbră
Din cerul sfânt o rază să coboare.
E frig la voi, și-i moartă strălucirea
Cetăților cu turnul de aramă,
Bieți cântăreți cu aripile frânte,
În alte zări cuvântul meu vă cheamă...

Spațiul protector al poetului rămâne *satul*. Angajarea sa este orientată către acest microclimat social unde pare să se facă sau să se rupă destinul lumii. Afeecțiunea scriitorului este proiectată asupra acestei lumi, evenimentele din mediul rustic constituindu-se ca un centru al existenței.

Indicii exteriori ai poeziei lui Octavian Goga sunt integrați într-o anumită retorică a persuasiunii, menită să fixeze atenția asupra acestei matrici originare. Tragismul din poezia *Noi*, de pildă, rezultă din pierderea spațiului protector și din nevoia trăirii într-o lume care-și mai păstrează doar atributele pitorești. Oamenii sunt astfel doar niște exilați în existență. Perceperea naturii frumoase care nu le aparține, fiindcă ei sunt niște expropriați, face să sporească dimensiunea tragică a vieții descentrate. Goga realizează un fel de armonie contrapunctică a elementelor de decor în raport cu stările afective încât retorică persuasiunii din *Noi* să poată releva cu și mai multă putere o existență precară.

La noi sunt codri verzi de brad
 Și câmpuri de mătăasă;
 La noi atâția fluturi sunt,
 Și atâta jale-n casă.
 Privighetori din alte țări
 Vin doina să ne-asculte;
 La noi sunt cântece și flori
 Și lacrimi multe, multe...

(*Noi*)

Pământul rămâne elementul consistent peste care se sedimentează mărturiile istoriei. Universul poetic construit de scriitorul român este fundamentat pe acest microclimat al satului situat între un prezent ostil sau trist și un trecut care fusese altul. În grădina copilăriei „trei pruni frățâni...” „stau să moară” (*Casa noastră*). „În vremi mai mari la suflet”, Oltul moșneag era un adevărat haiduc (*Oltul*). În cadrul mitic, situat sub „soarele copilăriei”, dascălul se configurează ca un „moșneag senin” (*Dascălul*).

Pendulând între trecutul mitic, prezentul ostil și viitorul încărcat de nădejdi, scriitorul își fixează sentimentele cele mai trainice asupra țăranilor. Retorica sa are un anumit caracter de ceremonial. Evocarea este duioasă, patetismul enunțului său liric crescând printr-o acumulare de detalii menite să sugereze durata într-un univers în care cele mai multe valori se sting.

La voi aleargă totdeauna
 Trudit-mi suflet să se-nchine;
 Voi singuri străjuiți altarul
 Nădejdi noastre de mai bine.
 (*Plugarii*)

Poet al pământului și al universului vegetal rustic, Octavian Goga relevă evenimentul tragic prin modificările pe care acesta le proiectează asupra elementelor. Un spațiu tragic rezultă în urma unui eveniment tragic. Evenimentul se epuizează, dar urmele lui rămân încă multă vreme înscrise în formele spațiului.

Nu mai sunt șesuri netede în țară
 Căci pretutindeni au crescut movile,
 Să-nsemne drumul morții călătoare...
 (*De profundis*)

În microclimatul reprezentat de scriitor în opera sa, relația dintre om și spațiu este plină de afecțiune. De aceea, orice tulburare proiectată asupra ființei umane se extinde și asupra mediului său ambiant. Când omul din universul poetic realizat de Octavian Goga este despărțit la modul afectiv de spațiul său protector pe care îl simte ca al său, se consideră un *deșărat*. Poate niciun alt poet din literatura română n-a evocat cu atâta patetism *starea de pribegie*, psihologia *omului străin* în țara sa, tragedia individului repliat în *închisoarea sufletului*.

De fapt, poezia lui Octavian Goga este rezultanta unei conștiințe traumatizate, produsă de întâlnirea eului său cu lumea. În conștiința sa evenimentele au o rezonanță șocantă. Așa

ne explicăm tensiunea lirică existentă în cele mai multe poezii ale sale. Scriitorul nu ezită niciodată să-și etaleze starea eului în raport cu evenimentele. Poezia capătă astfel în numeroase cazuri un aer de confesiune. Multe enunțuri cu care încep poeziile sale relevă starea eului în raport cu ceva. Menționăm doar câteva exemple: „Eu port adesea-n mine o închisoare“ (*Pace*), „Eu urc spre culme...“ (*Din larg*), „Eu știu un basm de mult uitat“ (*Eu știu un basm*), „Eu sunt un om fără de țară“ (*Fără țară*).

De altfel, cea mai elocventă dintre aceste poezii de etalare a eului frustrat de legătura cu pământul țării este *Fără țară*. Proiectat într-un amplu și variat lanț de metafore, eul poetului devine un simbol al cântărețului rătăcitor, un sol al „dragostei și-al urii“ și totodată „un visător de biruinți“.

Eu sunt un om fără de țară,
 Un strop de foc purtat de vânt,
 Un rob răzleț scăpat din fiară,
 Cel mai sărac de pe pământ.
 Eu sunt un mag de legea nouă,
 Un biet nebun, orbit de-o stea,
 Ce-am rătăcit să v-aduc vouă
 Poveștile din țara mea.

(*Fără țară*)

După cum ușor se poate observa, retorica excesului folosită de Octavian Goga face apel la metafore dintr-un câmp semantic foarte variat (eu – om – strop – rob – sărac – mag – nebun) pentru a pune în lumină destinul unui cântăreț al unei lumi dezmoștenite.

Poezia lui Octavian Goga are o puternică funcție incantatorie. Patetică, duioasă, melancolică, tristă, încărcată de accente de revoltă, creația lirică a scriitorului ardelean are un larg acces spre cititori atât prin darurile ei eufonice, deci prin marea expresivitate sonoră a unor cuvinte, cât și prin capacitatea de reprezentare a unei realități, percepută printr-o stare de suflet.

Multe dintre poeziile lui Octavian Goga sunt scrise într-un limbaj de acțiune, menit să scoată în evidență *apelul* unui scriitor angajat, adresat unei lumi a cărei conștiință dorește s-o întrețină în stare de veghe pentru împlinirea unui superlativ al vieții românilor, care era unitatea neamului.

Dar să nu uităm că versurile sale de confesiune lirică intimă au avut un larg ecou public, *Cântecele* poetului fiind, de fapt, modul cel mai eficace de comunicare dintre conștiințele unor oameni frustrați. Audiența mare a acestor poezii, persistența lor în conștiința publică până astăzi nu este urmarea unei accesibilități facile. Ca și unele poezii cântate ale lui Eminescu, și *Cântecele* lui Goga au un puternic fond emoțional, o încărcătură pasională general umană care le conferă și o intensă forță lirică.

Cele mai izbutite poezii ale lui Octavian Goga sunt dominate de o atmosferă de jale. Totul pare să se stingă într-o lume la care poetul privește ca un martor îndurerat.

Mor azi zâmbetele mele,
Moare-ntreaga vrajă a firii
În paharul din fereastră
Mor la noapte trandafirii

(*Cântece, II*)

Un suflet tandru, extrem de sensibil asistă la un ciclu de existență care se încheie. Fără îndoială că nu sunt cântate toate poeziile din acest ciclu, iar unele sunt extrem de naive, vitalismul pe care își propun să-l propage neputându-le salva din starea de mediocritate. În general, nu nota optimistă sporește efectul sentimental exercitat asupra publicului de aceste poezii, ci melancolia, jalea, care ascund de fapt un mesaj latent despre starea unui popor frustrat. Vocea lui Octavian Goga apare în aceste ipostaze ca însăși vocea unui neam frustrat de năzuințele sale fundamentale. Dar poeziile acestea cântate nu transmit niciun fel de informații directe în acest sens. Omul este confruntat doar cu legile naturii sau ale lumii care nu este implicată într-o situație concretă.

Conceput în termeni activi, limbajul poetic este direct, asemenea aceluia uzitat în conversația obișnuită. Dar în asemenea texte se instalează o stare lirică foarte puternică.

De va veni la tine vântul
Purtând povestea mea amară,
Jelitul lui să nu te-nfrângă
Mustrarea lui să nu te doară.

(*Cântece, IV*)

Timpul individului în care se derulează o dramă individuală este adeseori convertit de scriitor într-un *timp-destin*. Integrat în marea matrice a existenței, omul din microclimat intră sub zodia unei legi generale a firii și a lumii.

Și cine s-ar opri să plângă
O frunză veștedă-n cărare,
Când codrii freamătă alături
Și râd în răsărit de soare.

(*Cântece, IV*)

Oricine cercetează stratul sonor al poeziei lui Octavian Goga nu poate să nu constate că acesta are o puternică muzicalitate exterioară, ușor perceptibilă. Fără îndoială că lecția eminesciană i-a fost de mare folos. Jocul de vocale închise și deschise, ca și întreaga dinamică a accentelor, este de natură să sporească efectul muzical al poeziei lui Octavian Goga, limbajul poetic căpătând astfel un caracter de ceremonial plin de solemnitate.

Când rătăcind, bătrâne codru,
Ajung la sânul tău de tată,
La poarta-mpărăției tale
Plec fruntea mea înfierbântată.

(*În codru*)

Octavian Goga a scris o superbă monodie despre destinul individului într-o societate mică și închisă, care prezintă sensurile unei umanități în suferință. Dar cum acest microunivers este supus legilor generale ale lumii, poezia sa transcende spațiul local și conjunctura trecătoare. Arta transfigurării evenimentului și a ocaziei, ca și darul investirii modului de existență a unei colectivități umane restrânse ca sensuri eterne, a făcut din Octavian Goga un poet angajat față de întreaga umanitate.

ROMUL MUNTEANU

CUPRINS

POEZII

Rugăciune.....	7
Plugarii.....	9
Noi.....	12
Oltul.....	14
Casa noastră.....	17
Apostolul.....	20
Dascălul.....	22
Dăscălița.....	24
Bătrâni.....	26
Reîntors.....	27
Depart.....	30
Dorința.....	32
Zadarnic.....	34
De-o să mor.....	36
În codru.....	37
Dimineața.....	39
Pe înserate.....	41
De la noi.....	42
Cântăreților de la oraș.....	44
Sara.....	46
Lăutarul.....	47

A murit.....	49
La groapa lui Laie	51
Cântece	53
Pribeag	58
Pace	59
Cade-o lacrimă	61
Singur	62
Părășiți	63
Ruga mamei (Fragment)	64
Zadarnic.....	66
La stână	67
Toamna	68
Copiilor	69
Părăsit	71
Despărțire.....	72
Învins	73
Solus ero	74
Noapte	76
Clăcașii.....	79
Așteptare	84

NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL

Fecunditas	89
Prăpastie.....	91
Cântecele mele	94
Înviere.....	96
Cosașul.....	99

Portret	101
De demult	102
Colindă	104
Un om.....	105
Graiul pâinii	108
Cain	110
O țară știu	112
În munți	114
Prima lux.....	116
Cantorul Cimpoi	118
Străinul.....	120
Mi-a bătut un moș la poartă... ..	122
Scrisoare	123
Lăcaș străbun.....	125
Ion crâșmarul	128
Acasă.....	130
Nepotrivire	131
Asfințit	132
Carmen.....	134
O rază	136
Iubirea mea	139
Fior.....	140
Noi ne-ntâlnim.....	141
Rapsodie	142
Trandafiri.....	144
Ești singură.....	145

Sufletul	146
A fost odat'.....	147
Revedere.....	148
Răsună toaca.....	149
Cântece	150
Sonet.....	154
Sonet.....	155
E sărbătoare.....	156
Tempora.....	157
Frumoasa cea din urmă	159
Poezie.....	164
Tabel cronologic.....	167
Goga și poezia evenimentelor.....	175

